

Fact sheet

8

Willem Wagenaar
Anne Frank Stichting
Update November 2018

Extr eem rech ts

in Nederlandse
Gemeentes

Factsheet Extremrechts in Nederlandse Gemeentes

Willem Wagenaar
Anne Frank Stichting
Update November 2018

anne frank stichting

Inhoud

Voorwoord	5
Inleiding	6
Afbakening en definitie	7
Methode	9
Korte geschiedenis rechtsextremisme in Nederland	10
Overzicht hedendaagse extreemrechtse formaties	19
Bijlage 1 – Regionale spreiding extreemrechtse formaties	53
Bijlage 2 – Literatuur	55

Voorwoord

Voor u ligt de actualisering van de ‘factsheet extreemrechts in Nederlandse gemeentes’ uit oktober 2018, waarin een actueel beeld wordt geschetst van de in Nederland actieve extreemrechtse organisaties. Deze factsheet moet inzicht geven in de omvang, regionale spreiding, betekenis en betrokkenheid bij geweldsincidenten van de verschillende extreemrechtse organisaties in Nederland. De samenstelling van de lijst met organisaties en de gepresenteerde feiten over deze organisaties zijn verzameld in het kader van het Monitorproject Racisme, Antisemitisme en Extreemrechts Geweld in Nederland¹. De keuze om bepaalde organisaties wel en niet op te nemen volgt de definitie en afbakening die binnen dat project wordt gehanteerd. Deze factsheet is in opdracht van de Expertise-unit Sociale Stabiliteit (ESS) van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid geschreven. De verantwoordelijkheid voor de inhoud ligt bij de auteur.

Willem Wagenaar
November 2018

1 — <http://www.annefrank.org/monitor>

Inleiding

De Expertise-unit Sociale Stabiliteit (ESS) van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid ziet dat er bij gemeentes behoefte bestaat aan ondersteuning bij de omgang met de (vermoedde) opkomst van extreemrechts, met maatschappelijke spanningen en de mogelijke betrokkenheid van extreemrechtse formaties daarbij. Gemeentes zoeken naar relevante achtergrondkennis over deze ontwikkelingen en stellen de vraag hoe met lokale extreemrechtse ontwikkelingen en activiteiten om te gaan. Ook scholen hebben vragen over hoe om te gaan met extreemrechtse uitingen in de klas.

Deze vragen zijn niet eenvoudig en ook niet eenduidig te beantwoorden. Door de relatief kleine omvang en de geringe activiteit van het rechtsextremisme in Nederland zijn veel lokale bestuurders niet bekend met dit fenomeen in hun omgeving. Gecombineerd met snelle veranderingen binnen en rond het extreemrechtse veld, onder invloed van de voortdurende debatten over maatschappelijke vraagstukken die de kern van het extreemrechtse ideeëngoed raken (Immigratie, vluchtelingen, islam, Zwarte Piet), is het voor gemeentes lastig om een goed beeld en goede duiding te krijgen van extreemrechtse aanwezigheid en activiteit in de regio.

Een eerste stap om in te spelen op de behoeftes vanuit gemeentes is een factsheet van actieve extreemrechtse organisaties in Nederland met hun betekenis voor de verschillende regio's in Nederland. De ESS heeft de Anne Frank Stichting gevraagd om deze factsheet

samen te stellen en periodiek te actualiseren. Deze factsheet moet een actueel overzicht bieden van extreemrechtse organisaties op naam, ideologische richting, omvang van de aanhang, regionale activiteit en betrokkenheid bij geweldsincidenten.

De factsheet zal worden ingeleid door enkele meer algemene paragrafen over afbakening en definitie en een korte historische schets.

Afbakening en definitie

In deze factsheet gaan we uit van de definitie van 'extreemrechts' die afgeleid is van de definitie zoals die door Van Donselaar (Moors, 2009) is opgesteld.

Onze definitie luidt als volgt:

Extreemrechtse formaties zijn organisaties met een meer of minder uitgesproken ideologie die in belangrijke mate wordt gekenmerkt door varianten van oriëntatie op het 'eigene', varianten van afkeer van het 'vreemde', waarbij een onderscheid tussen het 'eigene' en het 'vreemde' primair gebaseerd is op etnische verschillen. Verder kenmerkt deze ideologie zich door een hang naar een meer autoritaire staatsvorm.

Centraal in de definitie staat de ideologie van een formatie, met de nadruk op onderscheid tussen het 'eigene' en het 'vreemde'. Het draait bij het 'eigene' om de manier waarop een groepering de eigen groep afbakt en op welke kenmerken de 'vreemde' groep daarvan wordt onderscheiden. Dat gebeurt bij verschillende extreemrechtse groepen op verschillende manieren. Maar kenmerkend voor extreemrechtse formaties is wel dat deze afbakening van het 'eigene' en het 'vreemde' in belangrijke mate zichtbaar is binnen de ideologie zit én dat het 'eigene' en het 'vreemde' afgebakend worden op basis van etnische verschillen. Het 'eigene' wordt als homogeen geheel gezien, het 'eigen volk' of het 'eigen ras' bijvoorbeeld, met eenzelfde etniciteit, een gezamenlijke en homogene culturele identiteit of een gezamenlijk 'volksbelang'. Het 'vreemde' daarentegen kan vele gezichten hebben. Het zit, als dialectische

tegenhanger van het 'eigene', eveneens in het hart van de ideologie van extreemrechtse formaties, en wordt vooral afgebakend door datgene wat het 'eigene' niet is. In de praktijk zien we dat dit etnisch vreemde, afhankelijk van ideologische achtergrond, context en tijdsgewricht op verschillende manieren wordt geformuleerd. Gaat het de ene keer bijvoorbeeld om biologisch afgebakende groepen, zoals 'zwarten' of 'Joden', in een andere situatie gaat het om meer nationaal, etnisch of religieus afgebakende groepen als 'Marokkanen', 'buitenlanders', 'asielzoekers' of 'moslims'.

Ook de hang naar een meer autoritaire staatsvorm moet in mindere of meerdere mate zichtbaar zijn in de ideologie van een formatie. Maar ook dit aspect van rechtsextremisme kan zich in verschillende verschijningsvormen voordoen. Soms in de concrete wens naar een dictatoriale bestuursvorm, al of niet verwijzend naar nationaalsocialistische of fascistische regimes in het verleden of naar autoritaire of 'illiberale' bestuursvormen in het heden. Soms door in algemenere termen en bij voortduring stil te staan bij het falen van de democratische rechtstaat en voorstellen te doen voor meer autoritaire alternatieven.

Methode

Ten behoeve van dit overzicht is gebruik gemaakt van de dataverzameling in het kader van het Monitorproject 'Racisme, Antisemitisme en Extreemrechts Geweld in Nederland'². De dataverzameling binnen dit project op het gebied van extreemrechts vindt bijna volledig plaats op basis van primaire bronnen: publicaties, websites en digitale media van extreemrechtse formaties, sociale media-activiteiten van dergelijke formaties en hun aanhang, gesprekken met (voormalige) rechtsextremisten en het bekijken van publieke activiteiten (demonstraties) van deze organisaties.

De data die op deze manier verzameld zijn, worden vervolgens geanalyseerd en ingekaderd met behulp van bestaande literatuur over rechtsextremisme in Nederland en verder vergeleken en geduid met behulp van kennis van andere waarnemers van het extreemrechtse veld.

Een overzicht van relevante publicaties staat in de bijlage 2.

2 — <http://www.annefrank.org/monitor>

Korte geschiedenis rechts- extremisme in Nederland

Deze korte beschrijving betreft de geschiedenis van het rechtsextremisme in Nederland na 1945. In die periode van ruim zeven decennia heeft het extreemrechtse landschap zich in veel verschillende opzichten ontwikkeld. In deze paragraaf zullen we drie bepalende ontwikkelingslijnen onderscheiden: ideologie, thematische speerpunten en personele continuïteit. De eerste ontwikkelingslijn, ideologie, spreekt voor zich. Ideologische inzichten worden door extreemrechtse formaties aangepast aan nieuwe inzichten en veranderde omstandigheden in samenleving en (geo)politiek. De tweede ontwikkelingslijn is het aanpassen van centrale politieke thema's die, binnen de ideologische kaders, tot speerpunt werden gemaakt. Een derde ontwikkelingslijn is die van continuïteit van personen en organisaties. Bij de verschillende extreemrechtse organisaties zagen we in het grootste deel van de gevallen dat zij voortkwamen of afsplitsten van andere extreemrechtse organisaties. Daarmee samenhangend was er sprake van een personele continuïteit, in de zin dat er in de verschillende extreemrechtse organisaties steeds personen actief werden, die ook al een geschiedenis hadden in eerdere extreemrechtse organisaties.

Grofweg is de naoorlogse geschiedenis van het Nederlands rechtsextremisme in te delen in vijf periodes, die hieronder kort beschreven worden.

1 Eerherstel 1949-1970

Vanaf het moment dat er eind jaren veertig grote groepen veroordeelde collaborateurs in vrijheid kwamen, was een klein deel van hen betrokken bij initiatieven om tot eerherstel te komen. Dat ging deels om initiatieven om hen in sociaal opzicht te helpen (aan steun, vriendschap, werk en inkomen), maar deels ook om de nationaalsocialistische ideologie weer een plek te geven in het Nederlandse politieke landschap. Het meest duidelijke initiatief daartoe was de oprichting van een politieke partij, de NESB, begin jaren vijftig, die kort na oprichting werd verboden en ontbonden. Maar ook de activiteiten binnen de Boerenpartij door oud-collaborateurs moet in dat kader worden gezien. De kern van deze periode draaide om continuïteit van personen en ideeën die een belangrijke rol hadden gespeeld in het collaboratiemilieu tijdens de oorlog.

2. Blank en veilig 1970-1981

In 1971 werd vanuit deze traditie van eerherstel een klein extreemrechts groepje opgericht: De Nederlandse Volks-Unie (NVU). Kort na oprichting pleitte een betrokkene, Joop Glimmerveen, om niet langer de nadruk te leggen op de oorlog, eerherstel en het nationaalsocialisme, maar om aandacht te besteden aan meer hedendaagse problemen. En dan vooral het nieuwe probleem van immigratie en gastarbeid. Hij kreeg daar niet direct veel steun voor binnen de partij. Maar nadat hij bij raadsverkiezingen in Den Haag onverwacht veel stemmen kreeg met de boodschap 'Den Haag Moet Blank en Veilig Blijven' werd Glimmerveen partijvoorzitter. Hij bracht daarna als eerste partij in Nederland een luid en radicaal protest tegen migratie. Dat deed hij echter voor een deel met personen uit oudere organisaties, met een collaboratieverleden. Een aanpassing van thematiek (immigratie), binnen het bestaande nationaalsocialistische

ideologische kader met een continuïteit van personen.

3. Centrumstroming 1981-2000

De NVU behield een radicaal, nationaalsocialistisch en bij tijd en wijlen gewelddadig karakter.

Begin jaren tachtig ontstond een nieuwe partij, de Centrumpartij. Deze partij had aanvankelijk een veel gematigder ideeënpalet en aanhang dan de NVU, maar continueerde tegelijkertijd wel de kritiek op de komst van migranten en op de multiculturele samenleving. Na aanvankelijke successen (behalen van een Kamerzetel in 1982 en electorale successen bij verschillende raadsverkiezingen en de Europese verkiezingen in 1984) implodeerde de partij rond 1985 door interne twisten. Uiteindelijk gingen er twee partijen verder, de Centrumdemocraten en de CP'86.

De Centrumdemocraten (CD) van Hans Janmaat wist begin jaren negentig wederom electorale successen te behalen (drie Kamerzetels en tientallen raadszetels). De partij raakte echter opnieuw in het ongereede door veel interne ruzies, volksvertegenwoordigers die zich uit de partij terugtrokken en externe repressie. In 1998 raakte de CD alle Kamer- en raadszetels kwijt. In 2002 werd de partij opgeheven. Enkele maanden later overleed Janmaat.

Na de scheuring van de Centrumpartij in 1985 werd de oorspronkelijke partij in 1986 failliet verklaard na enkele procedures wegens verkiezingsfraude, maar ging zij verder onder de naam CP'86. Vanaf 1990 werd de CP'86 het vehikel van een groep jonge neonazi's, vooral uit de regio's Rotterdam en Den Haag. Dat leidde tot een snelle radicalisering van de partij, veel incidenten, geweld en strafrechtelijke procedures. Maar het leidde ook tot het behalen van een aantal raadszetels. Uiteindelijk werd de onrust in en om de partij te groot

en stortte ook deze partij vanaf 1996 langzaam in elkaar. Een bij de Rechtbank Amsterdam gestarte procedure tot verbod en ontbinding leidde in 1998 weliswaar tot een formeel verbod, maar de partij bestond op dat moment alleen nog maar in naam.

Bij de Centrumstroming zien we wederom een continuïteit van personen. Binnen de stroming komen verschillende personen terug uit de NVU. Op ideeëengebied is de continuïteit aanvankelijk alleen te vinden in de migratiethematiek, maar niet op ander ideologisch vlak (nationaalsocialisme). In een latere periode kwamen die nationaalsocialistische ideeën wel weer terug bij de CP'86. Ook Joop Glimmerveen werd medio jaren negentig weer actief bij acties van de CP'86.

Eind jaren negentig ontstond er op verschillende plaatsen in Nederland onrust over de vestiging van vluchtelingen. Deze onrust werd versterkt door de verkrachting en moord van een meisje, waarvan (naar later blijkt ten onrechte) veel mensen vermoedden dat de dader gezocht moest worden in een nabij gelegen AZC. Extreemrechtse groeperingen trachtten in deze periode te profiteren van deze onrust door propaganda-acties rond dit thema te voeren, maar successen bleven uit.

4. Post-Fortuyn (2001-2015)

Na de 9/11-aanslagen op het World Trade Center in New York (2001) en de opkomst en moord op Pim Fortuyn (2002) veranderde er veel binnen extreemrechts in Nederland. Door deze gebeurtenissen kwamen twee onderwerpen scherp naar voren in het politieke debat, om daar niet meer te verdwijnen. Ten eerste werd de positie van de islam in de westerse samenleving in steeds sterkere bewoordingen bediscussieerd. Fortuyn had daar al een punt van gemaakt, maar de aanslagen op 9/11 en de reacties op die aanslagen in de samenleving verscherpte die discussie. Ten tweede werd na de moord op For-

tuyn de vrijheid van meningsuiting een belangrijk discussiepunt. In hoeverre konden kritische meningen over immigratie en de multiculturele samenleving een effectief beroep doen op dit grondwettelijk recht?

Aanvankelijk leidden deze veranderingen niet tot groeiende aanhang of electorale successen voor extreemrechtse organisaties. Maar deze veranderingen in het politieke discours kregen wel een politieke vertaling in de electorale successen van de LPF (2002, 2003), PVV (2006-2017) en Forum voor Democratie (2017).

Na de moord op Theo van Gogh (2004) was er sprake van een groei in aanhang van extreemrechtse groepen, vooral voor meer radicale en activistische groepen. Deze nieuwe aanwas was vooral afkomstig uit kringen van zogenaamde Lonsdalejongeren. Deze jongeren waren onderdeel van de brede en populaire gabber-jeugdstyl en koppelden deze jeugdstyl aan min of meer uitgesproken xenofobe meningen. Een deel van deze jongeren raakte vervolgens betrokken bij verschillende extreemrechtse organisaties. Het aantal actieve aanhangers van deze organisaties kon daardoor in korte tijd groeien tot enkele honderden. Na enkele jaren ebde dit Lonsdalejongeren-effect weer weg. Deze jongeren werden ouder en verlieten het extreemrechtse circuit en er kwam, omdat de gabber-jeugdstyl inmiddels was overgewaaid, ook geen nieuwe aanwas meer bij.

In het algemeen kan gezegd worden dat deze jaren zich kenmerkten door een thematische aanpassing, waarbij moslims en de islam de kern van de boodschap gingen vormen van het wij-zij-denken. Daarnaast was er, behalve van nieuwe aanwas, ook sprake van continuïteit in organisaties en personen.

Vanaf 2010 is er langere tijd sprake van een vrij stabiele en overzichtelijke situatie rond extreemrechtse organisaties in Nederland. Er is sprake van een constant aantal van ongeveer honderd actieve rechtsextremisten in Nederland, betrokken bij een aantal verschillende organisaties. Voor een deel gaat dat om organisaties die op

ideologisch vlak van mening verschillen, maar in andere gevallen om versplinterde organisaties op basis van persoonlijke geschillen. De acties die vanuit deze groepen werden georganiseerd beperkten zich in bijna alle gevallen tot deelname van de eigen achterban. Veel van deze organisaties waren verder aan specifieke regio's gebonden, waar hun aanhang zich concentreerde.

5. Vluchtelingen, Zwarte Piet en minder maatschappelijke weerbaarheid (2015-heden)

Politieke thema's en actiedoelen

In de maanden rond de jaarwisseling van 2015 op 2016 kwamen grote groepen vluchtelingen naar Europa en Nederland, vooral afkomstig uit het door oorlog geteisterde Syrië. De opvang van deze vluchtelingen bleek in grote delen van Europa voor felle debatten en protesten te zorgen, zo ook in Nederland.

Deze onrustige periode betekende het begin van een periode waarin veel veranderingen plaatsvonden in, tussen en rond extreemrechtse groepen in Nederland. Deze veranderingen zullen in deze paragraaf belicht worden. Naast alle veranderingen is er echter ook een constante factor zichtbaar. Binnen extreemrechts is er nog steeds sprake van veel persoonlijke animositeit, gebrek aan organisatorische capaciteiten of leiderschap en kennen veel nieuwe groeperingen vaak een snelle opkomst en even snelle ondergang.

Extreemrechtse groepen haakten vanaf het najaar van 2015 in op de onrust rond de komst en opvang van deze vluchtelingen. Naast moslims en de islam kwamen nu ook vluchtelingen naar voren als speerpunt van het extreemrechtse politiek activisme. Regelmatig was er sprake van de betrokkenheid van extreemrechtse organisaties bij de protesten tegen de opvang van vluchtelingen, waarbij ook (lokale) politiek en overheid fel werden bekritiseerd vanwege

het toelaten van asielzoekers. Daarnaast was ook zichtbaar dat het extreemrechtse veld zelf ontwikkelingen doormaakte onder invloed van de discussies over vluchtelingen. Er werden veel meer acties ontplooid, er werden samenwerkingsverbanden aangegaan of pogingen daartoe ondernomen. Verder was er sprake van significante groei in aanhang van verschillende extreemrechtse organisaties en ontstonden er enkele nieuwe groeperingen.

Een tweede thema dat in het najaar van 2016 werd aangegrepen door extreemrechtse formaties, was de discussie rond de figuur van Zwarte Piet. De maatschappelijke onrust die deze discussie sinds enkele jaren veroorzaakt, wordt door verschillende extreemrechtse groepen opgepikt en tot speerpunt van actie gemaakt. In 2014 en 2015 was de landelijke intocht van Sinterklaas al het decor van protesten van voor- en tegenstanders van Zwarte Piet. Bij beide gelegenheden waren ook rechts-extremisten aanwezig en betrokken bij incidenten. In 2014 werden in Gouda, na enkele confrontaties, verschillende voor- en tegenstanders gearresteerd. De gearresteerde voorstanders van Zwarte Piet waren activisten van Identitair Verzet. In 2015 bestookten voor- en tegenstanders elkaar bij de intocht in Meppel vooral mondeling. Een deel van de voorstanders in Meppel was activist van Combat 18 of RVF Nederland.

Vanaf 2016 werd Zwarte Piet een speerpunt van veel extreemrechtse groepen en bleef het activisme niet alleen beperkt tot de landelijke intocht. In de maanden november en december 2016 ging het in vergelijking met voorgaande jaren om veel meer extreemrechtse acties voor het behoud van Zwarte Piet, die in de meeste gevallen ook meer extreemrechtse activisten trokken. Deze acties en de demonstraties van tegenstanders van Zwarte Piet leidden op verschillende momenten tot - meestal geweldloze - confrontaties tussen voor- en tegenstanders van Zwarte Piet.

In november 2017 was het Zwarte Piet-thema opnieuw actueel. Net als in voorgaande jaren zochten voor- en tegenstanders van Zwarte Piet demonstratieve aandacht tijdens verschillende intochten. Maar kwam het niet tot echte confrontaties dankzij uitgebreide openbare orde-maatregelen. Daarnaast waren er verschillende extreemrechtse groepen die op demonstratieve wijze, vaak verkleed als Zwarte Piet, bezoeken aflegden bij adressen van organisaties die zich tegen Zwarte Piet keerden. Enkele van deze bezoeken, onder andere aan een basisschool en aan het huisadres van een bekende activiste, zorgden voor veel maatschappelijke commotie. Een actie die in 2017 veel aandacht trok, was de snelwegblokkade in Friesland waar demonstranten tegen Zwarte Piet werden tegengehouden. Bij deze blokkade was extreemrechts niet betrokken, maar de actie kon wel op veel sympathie vanuit extreemrechtse kring rekenen. Tijdens de strafzaak tegen de groep blokkeerders in 2018 vonden er verschillende kleine solidariteitsacties plaats vanuit extreemrechtse hoek.

Synchroon met het extreemrechts activisme rond de komst van vluchtelingen en de discussie over het uiterlijk van Zwarte Piet lijkt er sprake te zijn van een verschuiving van doelen van activisme. In de Vijfde rapportage racisme, antisemitisme en extreemrechts geweld in Nederland (Wagenaar, 2016) werd al geconstateerd dat doelen van extreemrechts geweld in 2015 wat aantallen incidenten betreft verschoven van etnische naar politieke doelwitten. Er werden meer acties ondernomen tegen politieke tegenstanders en bijvoorbeeld voorstanders van een ruimhartige vluchtelingenopvang. Het lijkt er op dat deze constatering inmiddels in een breder beeld moet worden geplaatst. De afgelopen periode zochten extreemrechtse activisten bij verschillende gelegenheden (extreem)linkse bijeenkomsten op om te demonstreren of om een confrontatie aan te gaan. Dat gebeurde bijvoorbeeld tijdens verschillende protesten tegen het uiterlijk van

Zwarte Piet of tijdens demonstraties met een links karakter. Tot voor kort kwam confrontatiegeweld vooral voor bij acties door extreemlinks bij extreemrechtse bijeenkomsten of demonstraties.

In 2018 zijn ook moskeeën in toenemende mate doelwit geworden van provocatieve acties. Acties tegen moskeeën werden al regelmatig vanuit extreemrechts gevoerd. Vaak door middel van het ophangen van spandoeken of het bezetten van daken van moskeegebouwen (dat laatste vooral door Identitair Verzet). In 2018 kozen Pegida, Rechts In Verzet en Identitair Verzet er een aantal keer voor om voor de deur van moskeeën demonstraties te organiseren met een fel anti-islamitische boodschap, soms met een doelbewuste provocatieve inhoud. Zo wilde Pegida tijdens de islamitische vastentijd varkensvlees barbecueën voor verschillende moskeeën.

Naast de verschuiving in actiedoelen heeft er ook een verschuiving plaatsgevonden op ideologisch vlak. In de schaduw van de Tweede Wereldoorlog was het decennialang heel lastig om in Nederland openlijk antisemitische meningen te verkondigen of het over menselijke rassen te hebben. Veel extreemrechtse organisaties deden dat dan ook niet, of alleen achter gesloten deuren. Na de verkiezingswinst van Donald Trump is in zijn slipstream ook de Amerikaanse Alt-Right-beweging populair geworden. De vaak uitgesproken racistische en antisemitische ('white supremacy') ideeën van de Alt-Right hebben ook voet aan grond in Nederland gekregen, vooral bij de organisatie Erkenbrand. Maar ook andere organisaties lijken zich veiliger te voelen om binnen het huidige publieke debat antisemitische of racistische onderwerpen aan te snijden.

We zien hiermee dat de denkrichting die de agenda van extreemrechts zich sinds 2016 heeft uitspreid over drie klassieke terreinen. Aan de

ene kant wordt de eigen identiteit (het 'wij' uit de definitie) beschermd. De eigen culturele waarden worden beschermd, onder andere met het felle verdedigen van het uiterlijk van Zwarte Piet, of het eigen blanke ras. Tegelijkertijd wordt het duale vijandsbeeld (de 'zij' uit de definitie) van extreemrechts steeds duidelijker waarneembaar. Aan de ene kant de 'volksvreemde' vijanden (moslims, vluchtelingen, migranten), waarnaast aan de andere kant ook de 'volksvijandige groepen' (linkse tegenstanders, linkse politici, voorstanders van vluchtelingenopvang en autoriteiten) steeds meer aandacht krijgen van extreemrechtse groepen.

Organisatorische veranderingen

Deze meer ideologische of strategische ontwikkelingen staan los van de organisatorische ontwikkelingen binnen het extreemrechtse veld. Nadat er vanaf de zomer van 2016 in veel mindere mate vluchtelingen naar Nederland komen is de maatschappelijke onrust rond dit thema geluwd³. Dat heeft zichtbare gevolgen voor het extreemrechtse activisme. Het aantal acties en demonstraties, waarbij extreemrechtse groeperingen betrokken zijn, is aanzienlijk afgenomen. De groei in aanhang en steun, die extreemrechtse formaties in de voorafgaande periode doormaakten, beklijft niet. Er kan worden vastgesteld dat verschillende extreemrechtse organisaties niet bij machte zijn een zelfde actieve aanhang te behouden als in de periode 2015-2016, al blijft er wel een groter aantal rechtsextremistische activisten bestaan, dan voor 2015. Verder zijn een aantal nieuwe extreemrechtse groepen, die in 2015 en 2016 ontstonden, inmiddels weer verdwenen of nog slechts actief op internet.

Naast deze extreemrechtse organisaties is een toename te zien van los-vaste verbanden van rechtsextremistische activisten. Deze activisten zijn aanwezig bij acties van verschillende organisaties of organiseren zelf acties door een eenvoudige oproep te doen op sociale media. Naast acties op straat, worden er vanuit deze

netwerken ook rechtsextremistische activiteiten ontplooid op internet. Zo zagen we in de afgelopen periode bijvoorbeeld initiatieven ontstaan als 'Stop Antifa Terreur' en 'Young Activist Together' die geen enkele structuur meer kennen, die voor acties mobiliseren via sociale media en ter plekke zien wie er op af komen en wat er verder gebeurt. Ook zagen we in 2018 twee arrestaties die voortkwamen uit dergelijke 'fluide' extreemrechtse initiatieven. In het voorjaar werd een betrokkene bij een dergelijke fluïde organisatie, de 'Anti-Terreur Brigade', gearresteerd op verdenking van het plannen van een aanslag. In de zomer werd een extreemrechtse activist gearresteerd. Hij had op sociale media bedreigd een aanslag te plegen na de zelfmoord van een Haags PVV-raadslid.

Verkiezingen

Sinds de eerste publicatie van deze factsheet in juli 2016, hebben er twee verkiezingen plaatsgevonden. De parlementsverkiezingen van maart 2017 en verkiezingen voor de gemeenteraad in maart 2018. Verkiezingen zijn vanzelfsprekend van groot belang voor alle politieke organisaties in een land, dus ook voor extreemrechtse organisaties. Bij de Parlementsverkiezingen van 15 maart 2017 deden echter geen partijen mee die onbetwist tot het extreemrechtse veld behoren. Bij de gemeenteraadsverkiezingen van 21 maart 2018 deed de Nederlandse Volks-Unie (NVU) mee in Arnhem, maar behaalde bij lange na niet genoeg stemmen voor het behalen van een zetel.

Tijdens beide verkiezingen stond de nieuwe partij, het Forum voor Democratie in de belangstelling. In 2017, voorafgaand aan de Parlementsverkiezingen ontstond er binnen verschillende extreemrechtse formaties een discussie welke partij tijdens de verkiezingen gesteund moest worden. Binnen verschillende organisaties, maar vooral bij Studiegenootschap Erkenbrand en de NVU bleek sympathie te bestaan voor het Forum voor Democratie⁴. Er was sprake van herkenning van de boodschap

over het verdedigen van de eigen cultuur en van het anti-islamgeluid. Verder vielen ook de suggesties van de partijleider van Forum voor Democratie over demografische problemen met een oorsprong in de ‘homeopathische verdunning van de Nederlandse bevolking’⁵, de wens dat ‘Europa dominant blank blijft’⁶ en de presentatie van de Westerse samenleving als een lichaam met auto-immuunziekte⁷ goed binnen deze kringen. Dergelijke uitspraken hebben tot herkenning en sympathie geleid bij diverse extreemrechtse groepen.

In aanloop naar de gemeenteraadsverkiezingen van maart 2018 bleef er sprake van discussie over de politieke ideeën van Forum voor Democratie. In een aantal mediapublicaties werd verdere aandacht gevraagd voor contacten van de partijleider met bekende buitenlandse rechtsextremisten, zoals Jared Taylor en Jean-Marie Le Pen. Verder werd de deelname van Forum voor Democratie aan de raadsverkiezingen in Amsterdam voor een deel gekleurd door herhaalde publieke uitspraken van partijprominenten als het Kamerlid Hiddema en Yernaz Ramautarsing over de relatie die zou bestaan tussen verschillende menselijke ‘rassen’ en verschillen in IQ. Opmerkingen en statements over die materie vanuit Forum voor Democratie waren voor een aantal andere deelnemende partijen reden om afstand van de partij te nemen, of de partij zelfs uit te sluiten als coalitiepartner.

Het is nog te kort dag om te bepalen of de inzet van deze politieke thema’s bij het Forum voor Democratie zal bestendigen. Het Forum voor Democratie is een jonge partij die zich snel ontwikkelt en in ideologisch opzicht nog niet altijd een consistent beeld laat zien. In welke richting de ideeën van deze partij zich zullen ontwikkelen en in hoeverre dat de sympathie van extreemrechtse groepen zal blijven behouden is vooralsnog niet vast te stellen. Forum voor Democratie zelf distantieert zich

ondertussen bij voortdurend van predicaten als ‘racistisch’ of ‘extreemrechts’. In augustus 2017 werd bijvoorbeeld een lid van Forum voor Democratie geroyeerd, die tegelijkertijd actief was bij de Nederlandse Volks-Unie. Maar dat roeyement leek meer samen te hangen met de beweringen van de man dat er sprake was van ‘samenwerking’ tussen deze twee partijen, dan dat het Forum voor Democratie zich principieel afkeerde van dit dubbellidmaatschap.⁸ In een uitgebreide reportage over de achtergronden en ideeën van het extreemrechtse Studiegenootschap Erkenbrand in de Volkskrant⁹ distantieert Forum voor Democratie zich ook, zij het voorwaardelijk: ‘als deze club racistisch en antisemitisch gedachtegoed aanhangt, wil hij (de partijleider, WW) er absoluut niets mee te maken hebben.’¹⁰

Maar niet alleen Forum voor Democratie had in deze periode met interesse vanuit extreemrechtse hoek te maken, ook de Partij voor de Vrijheid (PVV). Verschillende personen die zich kandideerden voor de PVV bij de raadsverkiezingen bleken gelinkt te kunnen worden aan extreemrechtse sympathieën. In Rotterdam werd de lokale lijsttrekker van de PVV na zeer korte tijd weer van de kieslijst gehaald na publicaties over zijn racistische overtuigingen en sympathieën voor een bekende Holocaust-ontkenner¹¹. Van verdere interesse van extreemrechts voor de PVV bleek tijdens een demonstratie van de PVV in Rotterdam, in aanloop naar de verkiezingen. Aan die demonstratie deed een scala aan extreemrechtse organisaties uit Nederland mee (Voorpost, Identitair Verzet, Erkenbrand, Nederlandse Volks-Unie, Pegida, Rechts in Verzet, Stop Antifa Terreur) en was een forse delegatie van het Vlaams Belang aanwezig. In oktober 2018 moest de voorzitter van de PVV-fractie in Emmen afstand doen van zijn voorzitterschap, nadat hij een propagandaplaatje van een nazi-website had getwitterd en daar bij navraag geen afstand van wenste te nemen.

Gevaarzetting

In andere westerse landen is er sprake van een toenemende ernstige geweldsdreiging vanuit extreemrechtse hoek. Recente voorbeelden zijn de dodelijke aanslag met een auto op een linkse demonstratie in Charlottesville (augustus 2017, Verenigde Staten) en de aanslag op een synagoge in Pittsburgh (oktober 2018, Verenigde Staten). Ook in het Verenigd Koninkrijk vond enige tijd daarvoor een extreemrechtse aanslag plaats met een auto, dit keer tegen moskeegangers. Verder werden in zowel Duitsland, Frankrijk als het Verenigd Koninkrijk extreemrechtse groepen opgerold met ernstige gewelddadige plannen. Bij verschillende van deze aanslagen wordt hardop de vraag gesteld of het scherpe en polariserende woordgebruik van politieke leiders over onderwerpen als migratie, multiculturaliteit en rassen bijdragen aan het stimuleren van dergelijke vormen van politiek geweld. Deze ontwikkelingen leiden vanzelfsprekend ook tot de vraag of iets dergelijks ook in Nederland waarneembaar of voorstelbaar is. Het antwoord daarop moet genuanceerd zijn. Concrete aanwijzingen voor dergelijke ontwikkelingen zijn er niet. En Nederland heeft na de Tweede Wereldoorlog ook veel minder ervaringen met ernstig extreemrechtse geweld dan bovengenoemde landen. Tegelijkertijd moet er wel geconstateerd worden dat er binnen Nederlandse extreemrechtse kringen in beperkte mate sprake is van openlijke sympathie voor gewelddadige en terroristische acties. Daarnaast bestaat er altijd de mogelijkheid dat er vanuit extreemrechtse kringen min of meer spontaan kan worden overgegaan tot ernstige gewelddadige acties, zoals een brandbomaanslag op een moskee in Enschede in februari 2016 liet zien. De NCTV formuleert het daarom als volgt: 'In Europa neemt de ernst van de geweldsdreiging uit rechts-terroristische hoek toe; incidenteel is er ook geweldsdreiging uit links-terroristische hoek. Er zijn geen aanwijzingen voor een vergelijkbare geweldsdreiging in Nederland. Toch blijft het in Nederland

mogelijk dat een eenling of kleine, snel geradicaliseerde groep tot een daad overgaat die als rechts-terroristisch te kwalificeren valt. Ook kan het sporadisch tot gewelddadige confrontaties tussen links- en rechtsextremisten komen. Het gepolariseerde klimaat in Nederland kan een voedingsbodem vormen bij radicaliseringsprocessen en in incidentele gevallen leiden tot het verlagen van de geweldsdrempel. Dit geldt voor alle ideologische richtingen'.¹² Ook de AIVD ziet in het algemeen een beperkte geweldsdreiging vanuit extreemrechts. Maar waarschuwt ook impliciet voor het gevaar van scherp en polariserend taalgebruik over onderwerpen als migratie, multiculturaliteit en rassen: 'Deze (geweldsdreiging, WW) is in algemene zin beperkt. Het (online) taalgebruik is in de afgelopen jaren echter wel steeds agressiever en opruiender geworden. Bovendien heerst in rechts-extremistische kringen een grote fascinatie voor vuurwapens. Hoewel men over het algemeen niet overgaat tot geweld, acht de AIVD het risico dat (snel radicaliserende) rechts-extremistische eenlingen of kleine groepen naar geweld grijpen, groter dan in het verleden'.¹³ Naast de vraag of er sprake is van concrete dreiging wordt er internationaal ook gekeken hoe er moet worden gereageerd op deze ontwikkelingen. Daarbij wordt onder andere gediscussieerd over de motiverende en mobiliserende rol van zogenaamde haat-sites op het internet en sociale media. Deze discussie heeft er recent toe geleid dat verschillende internetbedrijven de toegang tot het internet (tijdelijk) hebben afgesloten voor extreemrechtse groepen en fora, in enkele gevallen ook van sites die zich (mede) op Nederland richtten. Zo werden bijvoorbeeld het populaire Stormfront-forum en de website van het internationale Blood & Honour-netwerk tijdelijk afgesloten.

Naast de dreiging van geweld kan er ook sprake zijn van andere bedreigingen vanuit extremistische - waaronder extreemrechtse - organisaties. Het gaat daarbij om beïnvloeding van het

maatschappelijke en politieke debat, waarbij twijfel wordt gezaaid over het functioneren of de noodzaak van de democratische rechtsstaat en mensenrechten. Vooral via internet lijken rechtsextremisten er steeds vaker in te slagen twijfel te zaaien over de democratische waarden van onze samenleving en op die manier invloed te hebben op het debat. Ook deze ontwikkeling wordt gesignaleerd door de AIVD: 'de niet-gewelddadige dreiging tegen de democratische rechtsorde die voortkomt uit activiteiten als systematisch haatzaaien, bevolkingsgroepen demoniseren, intimideren of een sfeer van angst creëren. Deze dreiging gaat bijvoorbeeld uit van het 'intellectuele', door de alt-rightbeweging geïnspireerde, rechtsextremisme. Het gedachtegoed van alt-rechts, gebaseerd op rassenleer, druist in tegen de principes waar onze democratische rechtsorde op gebaseerd is. Het Nederlandse alt-rechts tracht dit zeer extremistische gedachtegoed tot gemeengoed te maken, bijvoorbeeld door het idee te verspreiden dat er sprake is van een bewust en gestuurd beleid vanuit de huidige machthebbers en media, dat moet leiden tot een 'omvolking'¹⁴ en uiteindelijke vernietiging van het blanke ras. Men wil bereiken dat een culturele omwenteling plaatsvindt naar een maatschappij waarin racisme normaal is. Dit om uiteindelijk de weg vrij te maken voor een politiek bestel dat alleen de grondrechten van de blanke burger waarborgt. Als dergelijk gedachtegoed in de toekomst steeds meer voet aan de grond krijgt in de Nederlandse samenleving en daarmee ook doorsijpelt naar het openbaar bestuur, is dat een bedreiging voor de Nederlandse democratische rechtsorde.'¹⁵ Behalve het verspreiden van haat, is ook het verspreiden van zogenaamd 'fake news', een nieuwe ontwikkeling. Daarbij is de inzet van onwaarheden zelf niet nieuw. Extremistische groepen maken sinds jaar en dag gebruik van selectieve waarheden, complotten, propaganda en leugens om het eigen gelijk te onderbouwen. Maar in het huidige tijdsgewricht is deze

inzet aan verandering onderhevig. Ten eerste door de snelheid en impact die dergelijke desinformatie kan hebben door het gebruik van internet en sociale media. Ten tweede omdat er naast het opzettelijk gebruik van deze desinformatie tegelijkertijd door extremisten op grote schaal twijfel wordt gezaaid aan het waarheidsgehalte van klassieke media. Zo wordt in Nederland onder rechtsextremistische, maar ook onder rechts-populistische groepen het waarheidsgehalte van reguliere kranten en omroepen regelmatig in twijfel getrokken. Ten derde omdat het gebruik van 'fake news' niet alleen meer is voorbehouden aan kleine groepen extremisten, maar ook ingezet wordt door partijen die veel meer maatschappelijke invloed hebben. Maar ook in Nederland worden in kringen van Forum voor Democratie bijvoorbeeld complottheorieën over migratie, opwarming van de aarde en het ontstaan van de Europese Unie verspreid.

Tenslotte is er sprake van een gevaarstelling, die niet primair uitgaat van extreemrechts zelf, maar voortkomt uit een toegenomen tolerantie voor extreemrechtse denkbeelden en extreemrechtse activiteiten. In de periode van 2015 en 2016, waarin er sprake was van grote onrust rond de komst van vluchtelingen, was een ontwikkeling zichtbaar waarbij in een aantal gevallen de maatschappelijke weerbaarheid tegen extreemrechtse groepen, zoals die al decennia lang functioneerde, in mindere mate aanwezig leek. Betrokkenheid van extreemrechtse groepen bij lokale protesten bleek in sommige plaatsen niet als problematisch te worden ervaren door de demonstranten en werd in een enkel geval zelfs toegejuicht. Ook werd her en der gebruik gemaakt van de kennis van zaken van extreemrechtse groepen, die ondersteuning konden bieden bij het organiseren van acties of demonstraties.

Nadat de maatschappelijke onrust rond vluchtelingen in de loop van 2016 was weggeëbd, bleef de grotere tolerantie voor extreemrechtse

uitingen en acties echter bestaan. Opvallend was bijvoorbeeld dat klassiek extreemrechtse theorieën over een bewuste ‘omvolking’ van Nederland overgenomen in andere kringen, zoals binnen de PVV en Forum voor Democratie en op het weblog GeenStijl.

3 — De NCTV signaleerde in november 2016 een afname van gewelddadige incidenten rond de komst van vluchtelingen, maar stelde tegelijkertijd: ‘Wel vonden er nog steeds bekladdingen en vernielingen plaats bij asielzoekerscentra en bij huizen van statushouders. Het teruglopen van actie betekent echter niet dat de afkeer van vluchtelingen en moslims daadwerkelijk is verdwenen in Nederland, integendeel. De haat tegen de islam, vluchtelingen en de Nederlandse politiek is nog steeds volop zichtbaar, vooral op het internet.’ (Dreigingsbeeld Terrorisme Nederland 43, november 2016).

4 — Zie voor een uitgebreidere uitleg bij de lemma’s over Erkenbrand en de NVU.

5 — Toespraak campagnebijeenkoms Forum voor Democratie in Maastricht: <https://www.facebook.com/forumvoordemocratie/videos/1123707407754969/> (22.03.2017).

6 — Interview bij radiozender Amsterdam FM, 17-9-2015.)

7 — <https://forumvoordemocratie.nl/actueel/toespraak-thierry-baudet-alv-fvd-2017> (22.03.2017).

8 — Zie o.a. <https://forumvoordemocratie.nl/actueel/fvd-royeert-nvu-infiltrant> en <http://nvu.info/persverklaring90.html> (7.9.2017).

9 — Bahara, H. & Kranenberg, A. (2017) Alt-right in Nederland: Hoe Erkenbrand zich opmaakt voor de strijd om een blanke natie Erkenbrand en de opstand van de blanke man. In : Volkskrant 19-11-2017. Zie: <https://www.volkskrant.nl/binnenland/alt-right-in-nederland-hoe-erkenbrand-zich-opmaakt-voor-de-strijd-om-ee-blanke-natie~a4539593/> (29.11.2017).

10 — Opvallend genoeg heeft dezelfde partijleider in de herfst van 2017 uitgebreid gesproken met de Amerikaan Jared Taylor, die op dat moment te gast was bij Erkenbrand, en bekend staat om zijn uitgesproken racistische en antisemitische ideeën. Zie: Tokmetzis, D. (2017), Thierry Baudet ontmoette in het geheim een Amerikaanse racist van Alt-right. In: De Correspondent 20-12-2017.

11 — Naast de Rotterdamse lijsttrekker, bleek ook de

lijsttrekker uit Emmen sympathiek te staan tegenover extreemrechtse groepen. Een Haagse PVV-kandidaat was betrokken bij DSDA. Een kandidaat uit Oude Pekela betoonde sympathie voor het KNNL.

12 — Dreigingsbeeld Terrorisme Nederland 46, November 2017.

13 — AIVD (2018), Rechts-extremisme in Nederland. Een fenomeen in beweging. Den Haag: AIVD.

14 — Het gaat bij de term ‘omvolking’ om een samen-zweringstheorie, die stelt dat er sprake is van een bewuste strategie om te komen tot een vernietiging van de autochtone blanke Europese bevolking. De nadruk ligt daarbij dus niet op het problematiseren van de immigratie en immigranten als zodanig, maar op het idee dat de machthebbers en media, daarin gesteund door krachten op de achtergrond, een bewust beleid voeren om immigratie mogelijk te maken en zelfs te bevorderen. En dat met dat migratiebeleid een kwade opzet wordt beoogd, namelijk de vernietiging van het blanke ras. Daarmee richten aanhangers van deze theorie zich zowel tegen migranten als tegen de overheid die schuldig is aan de komst en aanwezigheid van migranten. Deze samen-zweringstheorie kent begrijpelijkerwijze veel steun in extreemrechtse kringen en krijgt daar bovendien vaak een antisemitische connotatie: Joden zouden degenen zijn die achter de schermen deze ‘omvolking’ organiseren.

15 — AIVD (2018), Rechts-extremisme in Nederland. Een fenomeen in beweging. Den Haag: AIVD.

Overzicht hedendaagse extreemrechtse formaties

In deze paragraaf volgt een alfabetisch overzicht van klassieke extreemrechtse organisaties die in de periode 2015-2018 actief zijn geweest.

Het gaat in dit overzicht om extreemrechtse formaties die actief zijn geweest in het publieke domein. Daarnaast zijn er verschillende extreemrechtse initiatieven ontplooid op internet. Het ging hier om initiatieven die geen reële betekenis in de wereld buiten het internet kregen en vaak slechts een kort bestaan kenden. Dergelijke initiatieven zijn niet opgenomen in de factsheet.

In grote lijnen is er tussen de verschillende formaties een ideologische scheidslijn zichtbaar die maakt dat ze in drie categorieën zijn in te delen:

1. 'Identitaire formaties' streven naar een ideaal van een homogeen Nederlands volk binnen het gebied waar dit volk historisch gezien is gevestigd. Het onderscheid tussen het 'eigene' en het 'vreemde' spitst zich bij deze groepen toe op het Nederlands taalgebied en de cultureel-etnische eigenheid van het daar levende Nederlandse volk. Dat komt tot uiting in het afwijzen van externe invloeden of bedreigingen ten aanzien van dat Nederlandse volk. Primair gaat dat om 'vreemde' invloeden door immigratie. Maar identitaire formaties stellen zich bijvoorbeeld ook teweer tegen 'bedreigingen' als de invloed van Engelse leenwoorden of de aanwezigheid van 'cultuurvreemde' buitenlandse multinationals in Nederland. Ook andere veronderstelde bedreigingen

van die homogene Nederlandse identiteit, zoals pedofilie, drugs of het aanpassen van het uiterlijk van Zwarte Piet zijn reden tot actie door deze groepen. Verder bestaat de uitgesproken wens het veronderstelde homogene Nederlands taalgebied, bestaand uit Nederland, Vlaanderen en Noord-Frankrijk, samen te voegen in een nieuw land, Dietsland, en voelt men zich om dezelfde redenen sterk verwant met de blanke Afrikaners in Zuid-Afrika.

2. 'Neonazistische formaties' onderscheiden zich van identitaire formaties primair doordat zij het 'eigene' en het 'vreemde' definiëren vanuit biologisch-racistische kenmerken: Het blanke ras is biologisch superieur aan andere rassen, waaronder het joodse. Daarnaast oriënteren zij zich, anders dan identitaire formaties, vooral op 'Germaanse broedervolken' en minder op het Nederlands taalgebied. Tenslotte streven zij veelal naar een herstel van een Groot-Germaans Rijk, in de traditie van het Derde Rijk uit de periode 1933-1945.
3. 'Nieuw rechts-radicalen groepen', die geen duidelijke ideologische basis hebben in oude extreemrechtse ideologieën en zich vooral kenmerken door sterke afwijzing van moslims en de islam in Nederland.

Per organisatie wordt aangegeven:

- Welke naam/namen wordt/worden gebruikt;
- Wat de ideologische oriëntatie is;
- Omvang en korte karakterschets van de actieve aanhang;
- In welke regio's de organisatie voornamelijk actief is;
- Schets van Activiteiten in 2015-2017;
- Betrokkenheid bij geweld en incidenten in het verleden.

In een enkel geval wordt vermeld dat een organisatie inmiddels niet meer actief is.

Aktiefront Nationale Socialisten (ANS)

Het Aktiefront Nationale Socialisten (ANS) is geïnspireerd op de Duitse neonazigroep Aktionsfront Nationaler Sozialisten van de overleden Duitse neonazi Michael Kühnen. De organisatie is in Duitsland verboden, maar heeft in neonazikringen een mythische status. Daarom is de afkorting ANS in Nederland vanaf de jaren tachtig door verschillende groepen gebruikt met verschillende betekenissen: Actiefront Nationale Socialisten, Autonome Nationaal-Socialisten, Autonome Nationale Socialisten en Autonoom Nationaal Socialistisch Nederland.

In 2013 gebruikte een groep neonazi's de naam 'ANS' opnieuw. Het ging om een klein groepje van rond de vijf actieve neonazi's die vooral interesse hebben in confrontaties met extreem-linkse politieke tegenstanders. Deze groep bleef actief tot in 2015, waarna de naam ANS niet meer is gebruikt. De leider van deze groep verschijnt sindsdien meestal met activisten van Blood & Honour. Mogelijk is hij bij die groepering aangesloten.

Anti Terreur Brigade (ATB)

Naam

In het voorjaar van 2016 wordt één van de leiders van de 'Dutch Self Defense Army' (DSDA) uit de organisatie gezet. Hij start daarna een reeks aan internet-initiatieven, die er allemaal op neer komen dat er gewelddadig verzet moet worden gepleegd tegen alle krachten die Nederland bedreigen. Die initiatieven hebben namen als 'I am a lone Wolfe', 'De Wolven', 'Nederlands Verzetsleger' en 'Anti Terreur Brigade Special Forces' (ATB).

Ideologie

De ideeën van deze groep beperken zich tot allerlei publieke uitingen en fantasieën over gewapende burgerwachten en gewelddadige acties tegen migranten, moslims en linkse activisten.

Aanhang

Het gaat bij deze groep om een initiatief dat zich grotendeels op sociale media afspeelt. De verschillende oproepen tot het organiseren van geweld en gewapend verzet vinden daar enige respons.

Regio's

De leider van deze groep woont in Oost-Brabant. De aanhang is verder georganiseerd via sociale media. ATB moet gezien worden als een fluïde organisatie.

Activiteiten in 2015-2018

Er zijn op de sociale mediakanalen van de ATB meerdere oproepen gedaan om acties te ondernemen, waaronder het 'beveiligen' van PVV-bijeenkomsten en publieke optredens van Geert Wilders. Er is echter nooit sprake geweest van enige zichtbare activiteit.

In mei 2018 werd een ATB-aanhanger gearresteerd. Hij is verdacht van het voorbereiden van een aanslag op moslims. Volgens het Openbaar Ministerie kon de man over explosieven beschikken. De politie trof een groot aantal kogels bij de man aan.

Risico's

Gezien de openlijke wens om tot gewelddadige en gewapende acties te komen, zou ATB als zeer risicovol gekenmerkt moeten worden. Er wordt aan aspirant-leden bovendien expliciet gevraagd of zij bereid waren de wet te overtreden. Het risico dat één van de ATB-aanhangers deze geweldswens concreet maakt, lijkt in het geval van de gearresteerde aanhanger reëel te zijn geworden. Tegelijkertijd moet ook worden bedacht dat er in ATB-kringen al drie jaar druk gefantaseerd wordt over het organiseren en uitvoeren van gewelddadige acties, die nog nooit tot een zichtbaar resultaat hebben geleid.

Anti-Zionist Front / Anti-Zionistische Aktie

Naam

Het Anti-Zionist Front is in 2016 opgericht vanuit de Vrije Nationalisten Noord-Brabant. In december 2017 werd bij de deelname aan een anti-Israëliische demonstratie de naam 'Anti-Zionistische Aktie' gebruikt.

Ideologie

De achtergrond van het Anti-Zionist Front is nationaalsocialistisch. De organisatie keert zich echter vooral tegen Joodse en pro-Israëliische organisaties.

Aanhang

Anti-Zionist front is één van de vele werknamen van het kleine groepje activisten achter de Vrije Nationalisten Noord-Brabant. Dat betreft in totaal ongeveer vijf personen. Vanwege het onder neonazi's populaire thema (tegen Joden en tegen Israël) wist deze groep bij een kleine demonstratie in Ravenstein ongeveer 15 aanhangers op de been te krijgen.

Regio's

De kern van het Anti-Zionist Front is hetzelfde als die van de Vrije Nationalisten Noord-Brabant. De twee meest actieve betrokkenen wonen in de regio West-Brabant en op de Zuid-Hollandse eilanden. Een derde betrokkene woont in Groningen.

Activiteiten in 2015-2018

De activisten van het Anti-Zionist Front sluiten zich vooral aan bij demonstraties van anderen, meestal met een linkse signatuur, tegen de Israëliische bezetting. In juli 2016 organiseerde de groep een 'solidariteitsactie' in Ravenstein met ongeveer 15 deelnemers uit neonazistische hoek. In december 2017 en in april 2018 nam de groep deel aan demonstraties die zich richtten tegen het Israëliisch optreden tegen Palestijnen.

Risico's

Omdat de activisten van het Anti-Zionist Front dezelfde zijn als de aanhangers van de Vrije Nationalisten Noord-Brabant, geldt voor deze groep hetzelfde risicoprofiel: De kleine aanhang van de VNNB zorgt er voor dat er weinig dreiging van de groep uitgaat, ondanks nadrukkelijke militante en revolutionaire aspiraties. De geschiedenis van het groepje leert dat de enige risico's liggen in fanatieke deelname aan ongeregelde bij door anderen georganiseerde demonstraties.

Aryan Strike Force

De Aryan Strike Force (ASF) is een van oorsprong Britse neonazistische organisatie. In 2009 werd de oprichter en leider van de organisatie in het Verenigd Koninkrijk gearresteerd en later veroordeeld tot 10 jaar cel wegens een terroristisch plan.

Vanaf 2016 gebruikte een groepje vrienden met nazistische sympathieën in Zeeuws-Vlaanderen de naam 'Aryan Strike Force' en naam 'Aryan Strike Force - Combat 18 Division - Netherlands - Flanders'. Het is onwaarschijnlijk dat deze groep organisatorische contacten heeft met de Engelse groep. Het lijkt er op dat de groep uitsluitend de naam heeft gebruikt. De aanhang van ASF is zeer beperkt en moet op maximaal 15 personen worden geschat. Deze aanhang woont op verschillende plaatsen (Zeeuws-Vlaanderen, Leiden, Purmerend) in Nederland. Het grootste deel van de aanhang heeft een verleden bij de NVU.

De aanhangers van ASF voeren enerzijds kleine propaganda-acties uit in hun eigen woonomgeving, vooral in het Zeeuws-Vlaamse Hulst, en berichten hier actief over op sociale media. Daarnaast bezoeken activisten van de groep regelmatig demonstraties van andere extreemrechtse groepen in Nederland en Vlaanderen, waaronder de NVU, Voorpost, het Vlaams Belang, NSV en Pegida. In het voorjaar van 2016 werden tijdens een demonstratie van de NVU in Amsterdam enkele aanhangers van ASF

gearresteerd wegens het tonen van een spandoek en kleding met het opschrift 'Combat 18 - Whatever it takes'. Zij stonden in december 2016 terecht voor de Amsterdamse rechtbank en werden voor diverse extreemrechtse uitingen veroordeeld, waaronder het brengen van de Hitlergroet en het meedragen van een spandoek met de tekst 'Combat 18 - Whatever it takes'.

In het najaar van 2016 liepen aanhangers van Aryan Strike Force mee met een demonstratie van RVF Nederland in Nijmegen.

In 2018 hebben de ASF-leden uit Zeeuws-Vlaanderen zich verbonden aan RVF Nederland, zie verder bij dat lemma.

Blindfolded

Neonazistische rockband uit Winschoten. De band is onderdeel van het internationale netwerk Crew38. In 2017 verscheen een cd met onder andere muziek van Blindfolded om financiën te genereren voor het Crew38-netwerk. In 2018 is de band opgeheven. Zie verder bij de lemma's Crew38 en KNNL.

Blood & Honour Nederland

Naam

Blood & Honour is in de jaren tachtig van de vorige eeuw in Engeland ontstaan als een organisatie van en voor neonazistische skinheads. De naam is een vertaling van het nationaalsocialistische 'Blut und Ehre', dat onder andere door de Hitlerjugend werd gebruikt. Verder wordt Blood & Honour soms in cijfercode geschreven '28' of '28 Nederland', waarbij de 2 en de 8 staande voor de tweede en de achtste letter van het alfabet, de B en de H.

Blood & Honour is in vele westerse landen actief en opgedeeld in verschillende 'divisies'. In de verslagperiode bestonden er twee divisies in Nederland, Blood & Honour Westland en Blood & Honour Oostland.

Ideologie

Blood & Honour oriënteert zich sterk op het historisch nationaalsocialisme. Maar meer dan deze politieke ideologie is de skinheads subcultuur belangrijk binnen deze beweging. Dit uit zich vooral in de vele subculturele elementen binnen de organisatie: uniforme kledingstijl, uniforme haarstijl, voorliefde voor skinheadmuziek en een skinhead 'way of life'.

Aanhang

Aanhangers van Blood & Honour worden eerst 'supporter' en kunnen, wanneer ze zich hebben bewezen, volwaardig lid worden. Supporters en leden zijn herkenbaar aan shirts met het logo van de organisatie met al of niet 'support' erbij vermeld.

De aanhang van Blood & Honour Nederland is de afgelopen jaren afgenomen. Voor een deel zijn aanhangers afgehaakt en niet meer actief binnen het extreemrechtse circuit. Daarnaast zijn er enkele afsplitsingen geweest van regionale divisies. Ook het grotendeels verdwijnen van de skinhead-jeugdcultuur in Nederland zal bijgedragen hebben aan het gebrek aan nieuwe aanwas.

De Divisie Westland heeft lange tijd een vaste aanhang van rond de 10 personen gekend. Maar het is momenteel onduidelijk of deze groep nog bestaat. Er zijn al langere tijd geen activiteiten van de groep waargenomen. De Divisie Oostland heeft ongeveer tien aanhangers en is nog wel actief. Aanhangers van de Divisie Oostland bezoeken regelmatig neonazidemonstraties in Duitsland.

Regio's

De aanhang van de Divisie Oostland is vooral te vinden in politieregio Oost-Nederland, regio Arnhem-Zutphen. Maar door hen worden bijna geen activiteiten geïnitieerd in de eigen regio.

Activiteiten in 2015-2018

Activisten van Blood & Honour waren in de periode 2015-2018 voornamelijk politiek actief

in het buitenland. Zo werden door Blood & Honour-activisten met enige regelmaat nazi-demonstraties in Duitsland bezocht. Enkele leden namen in augustus 2017 in Duitsland deel aan een demonstratieve herdenking van nazi-kopstuk Rudolf Hess. In 2018 werd minimaal vier keer meegedaan aan Duitse neonazi-demonstraties, onder andere aan een demonstratie uit solidariteit met een gestrafte ontkenner van de Holocaust en een demonstratie waar Rudolf Hess werd herdacht. Naast politieke acties werden door Nederlandse Blood & Honour-activisten ook concerten bezocht. In oktober 2016 vond er een groot internationaal Blood & Honour-festival plaats in Zwitserland. Onder de ongeveer 5000 deelnemers bevonden zich ook enkele Nederlanders. In maart 2017 vond een groot aan Blood & Honour gerelateerd 'Defend Europe'-concert in Noord-Frankrijk plaats, waar ook Nederlandse aanhangers aanwezig waren. In het najaar van 2017 werd een prominente activist van Blood & Honour-Nederland benoemd tot bestuurslid van de Duitse nazipartij 'Die Rechte'.

Risico's

De aanhang van Blood & Honour is gewelddadig, maar dat beperkt zich in de praktijk meestal tot uitgaansgeweld.

Brabant Zeeland Tegen Vluchtelingen (BZTV)

Naam

Brabant Zeeland Tegen Vluchtelingen (BZTV) is in het voorjaar van 2016 opgericht.

Ideologie

BZTV richt zich tegen de komst van vluchtelingen, behoud van Nederlandse identiteit en behoud van Zwarte Piet.

Aanhang

BZTV bestaat uit rond de 5 personen.

Regio's

BZTV is afkomstig uit het Zeeuws-Brabants grensgebied, rond Steenberg.

Activiteiten 2015-2018

BZTV heeft enkele kleinschalige demonstraties in West-Brabant en Zeeland georganiseerd. Daarnaast sloot BZTV zich aan bij diverse protesten in Nederland tegen vluchtelingen en bezocht Pegida-demonstraties. In juni 2016 werd de groep geweigerd bij een Pegida-demonstratie, omdat ze een eigen spandoek wilden meedragen.

In mei 2017 heeft de organisatie nog geprobeerd om een demonstratie in Den Haag op poten te zetten. Voor zover bekend heeft deze echter geen doorgang gehad.

In november 2017 sloot BZTV zich nog aan bij pro-Zwarte Piet-protest in Leiden.

In 2018 is BZTV alleen nog actief geweest met enkele video's op Youtube, waar vooral geprotesteerd wordt tegen de slechte behandeling van woonwageneigenaren.

Risico's

Er zijn geen risico's verbonden aan BZTV.

Brass Knuckle Brotherhood

Naam

In 2015 werd de 'Brass Knuckle Brotherhood' (BKB) opgericht door een neonazi met een lange geschiedenis in extreemrechtse kring én een achtergrond in de motorclubwereld. Als motivatie gaf de oprichter aan dat hij teleurgesteld was geraakt in Blood & Honour en nu met een eigen organisatie verder wilde gaan. Een 'Brass Knuckle' is het Engelse woord voor boksbeugel. Er wordt ook een boksbeugel als logo gebruikt.

Ideologie

Uit de propaganda van de BKB komt een duidelijk nationaalsocialistische overtuiging naar

voren. Op de eigen website schrijft de organisatie: ‘We honour the old values as written down in 1924’, verwijzend naar Hitler’s ‘Mein Kampf’. Tegelijkertijd is er veel belangstelling voor geweld als politiek middel, en dan vooral tegen linkse politieke tegenstanders. Linkse en antifascistische activisten zijn in toeneemende mate het speerpunt van aandacht voor BKB.

Aanhang

Het is momenteel onduidelijk of BKB nog bestaat. Er is al langere tijd geen activiteit van de groep meer waargenomen, buiten het internet. De groep manifesteert zich nog wel op sociale media.

Regio’s

Er is momenteel geen activiteit zichtbaar van BKB, buiten het internet.

Activiteiten in 2015-2018

BKB werd in januari 2016 opgericht. De organisatie was vooral actief met het verspreiden van propagandamateriaal. Daarnaast werden (deels groepsgewijs) regelmatig demonstraties van andere organisaties bezocht in Nederland en Duitsland, variërend van Pegida- tot neonazidemonstraties. In mei 2016 organiseerde BKB samen met enkele andere afsplitsingen van Blood & Honour een herdenking van Duitse gesneuvelde soldaten op de militaire begraafplaats van Ysselsteyn.

In het voorjaar van 2017 is BKB een website (‘Antifa Exposed’) begonnen en betrokken geraakt bij een Facebookpagina (‘Recherche Nordland’) waar (extreem)linkse activisten en demonstranten tegen Zwarte Piet in kaart worden gebracht.

Het lijkt er inmiddels op, door gebrek aan waarneembare activiteit, dat BKB in de loop van 2017 is verdwenen. In de tweede helft van 2018 verdween ook de website van de organisatie van het internet.

Risico’s

De gewelddadige intenties van BKB zijn overduidelijk aanwezig, in de naam, propaganda en berichten op sociale media. Tegelijkertijd is het geweldgebruik vanuit de groep, voor zover bekend, in de praktijk beperkt gebleven. Bij het enige bekende geweldsincident was de oprichter van BKB tijdens een Pegida-demonstratie in 2016 verantwoordelijk voor de mishandeling van een persfotograaf.

Combat 18

Naam

De naam ‘Combat 18’ verwijst naar de eerste en achtste letter van het alfabet, AH, acroniem voor Adolf Hitler. De naam wordt regelmatig afgekort tot C18, of weer omgezet in cijfers ‘318’, waarbij de 3 verwijst naar de derde letter van het alfabet, de C van ‘Combat’.

Ideologie

Combat 18 is oorspronkelijk een Engelse afsplitsing van het Blood & Honour-netwerk en kent eenzelfde mengeling van nationaalsocialistische overtuiging en skinhead-identiteit. De reden voor afsplitsing (begin jaren negentig) was dat men Blood & Honour teveel gericht vond op de subculturele identiteit (muziek, feesten, drinken) en te weinig op ‘echt’ politiek activisme. Combat 18 veranderde in de jaren negentig in een organisatie waarvan leden in verschillende Europese landen (bom)aanslagen pleegden. Dat droeg bij aan een mythische status van de organisatie binnen extreemrechtse kringen. Na de jaren negentig zijn er geen als terroristisch te kwalificeren activiteiten vanuit Combat 18 meer ondernomen. Geweld als legitiem politiek middel blijft echter wel een uitgangspunt van de organisatie, al is daar in de Nederlandse praktijk al jaren geen incident meer uit voortgekomen.

Aanhang

Leden van Combat 18 zijn vaak herkenbaar aan

shirts met de naam, logo of strijdleuze 'Whatever it takes' van de organisatie.

In Nederland is Combat 18 al jarenlang in handen van een zeer kleine vaste groep neonazistische skinheads. In andere Europese landen, voornamelijk in Duitsland, lijkt Combat 18 bezig te zijn aan een hergroepering. Het is op dit moment nog niet te zeggen of dat ook een effect gaat hebben op de Nederlandse groep. Momenteel is de groep in Nederland nauwelijks actief en kent een minimale aanhang.

Regio's

De leider van Combat 18 woont in Rotterdam, een klein aantal aanhangers woont verspreid door het land.

Activiteiten in 2015-2018

De enige publieke activiteit van Combat 18 in 2015 was deelname aan protesten tijdens de Sinterklaasintocht in 2015 in Meppel, waar luidruchtig geprotesteerd werd tegen anti-Zwarte Piet demonstranten. In oktober 2016 vond een grote demonstratie van neonazi's en hooligans plaats in Dortmund. Daar speelde onder andere de Duitse band 'Oidoxie' die nauwe banden onderhoudt met Combat 18. Bij deze demonstratie waren uit diverse Europese landen delegaties aanwezig van Combat 18, waaronder een Nederlandse delegatie.

Risico's

In het verleden was de Nederlandse Combat 18-aanhang regelmatig betrokken bij (grof) geweld, vooral bij toevallige ontmoetingen met allochtonen. Ook was er sprake van vuurwapenbezit. In de recente periode is van dergelijke incidenten niets gebleken.

Comité voor de Afrikaner

Op 26 mei 2018 werd een demonstratie georganiseerd, waarbij geprotesteerd uit solidariteit met de blanke Afrikaanse bevolking van Zuid-Afrika. Deze demonstratie werd bezocht door vertegenwoordigers van diverse extreem-

rechtse organisaties, waaronder Rechts in Verzet, Pegida, Voorpost en Identitair Verzet. Een tweede demonstratie in september werd afgelast en een 'cultuurdag' werd afgelast wegens gebrek aan belangstelling. Verdere informatie over deze groepering is op dit moment niet bekend.

Crew38

Naam

'Crew38' is onderdeel van een internationaal verband van zogenaamde 'Hammerskins'. Dit gaat om extreemrechtse skinheads die zich voornamelijk bezighouden met het maken en verspreiden van neonazistische rockmuziek. Het logo van deze organisatie bestaat uit twee gekruiste hamers en een tandrad. De 38 staat voor de derde en achtste letter van het alfabet, CH, die uitgelegd kunnen worden als 'Confederate Hammerskins' of 'Crossed Hammers'. Crew38 wordt ook wel als '383' geschreven of '838' ('Hail the Crossed Hammers'), waarbij de cijfers verwijzen naar de positie van letters in het alfabet. Crew38 is bedoeld als voorportaal voor aspirant-leden van de eigenlijke hoofdorganisatie voor Hammerskins, 'Hammerskin Nation' of 'HSN'.

Aanhang

In de jaren negentig was er een redelijk grote groep Hammerskins actief in Nederland. In 2016-2018 waren bandleden en aanhangers van de Oost-Groningse band 'Blindfolded' betrokken bij het Hammerskin-netwerk. Na de opheffing van de band Blindfolded is het onduidelijk of er nog actieve Hammerskins zijn in Nederland. Al verschijnen er nog steeds personen uit kringen van Blindfolded bij Hammerskin-concerten in Duitsland.

Regio's

Het is onduidelijk of er nog een actieve Crew38-groep in Nederland actief is.

Activiteiten in 2015-2018

Naast enkele optredens van de band 'Blindfolded' op Crew38-festivals in het buitenland (zie daarvoor bij de lemma's van Blindfolded en KNNL) was er in 2016 een herdenking van in de Tweede Wereldoorlog omgekomen Duitse soldaten op de militaire begraafplaats Ysselsteyn, waar ook een delegatie van Crew38 aan deelnam.

Risico's

Er zijn geen initiatieven van Crew38 in Nederland bekend die een veiligheidsrisico inhouden.

Defend Gouda

Naam

Defend Gouda ontstond eind 2015 als internet-initiatief.

Ideologie

Defend Gouda is ontstaan als lokaal jongereninitiatief dat zich vooral inzette tegen de komst van een moskee en een vluchtelingenopvang in Gouda. Vanaf 2016 is de groep echter geradicaliseerd en is inmiddels aangesloten bij de nationaalsocialistische organisatie RVF Nederland. Wat verder opvalt, is het veelvuldig gebruik van gewelddsymbolen in de publieke communicatie door Defend Gouda. Zo is het logo van de organisatie een machinegeweer met de tekst 'Defend Gouda' en zijn er diverse foto's op internet geplaatst waar groepsleden met slagwapens poseren.

Aanhang

Een demonstratie in Gouda in het voorjaar van 2016 trok ongeveer 40 belangstellenden. De groep zelf bestaat uit ongeveer 15 personen.

Regio's

Defend Gouda is actief in Gouda.

Activiteiten in 2015-2018

Defend Gouda organiseerde in april 2016 in samenwerking met Zwart Front een demonstratie in Gouda. Van de organisatie Defend Gouda is daarna weinig georganiseerde activiteit waargenomen, anders dan lokale propaganda-activiteiten (stickers, graffiti). In april 2018 plaatste de organisatie enkele foto's op internet waarop te zien is dat zij een verkiezingsspandoek van de Goudse VVD hebben bemachtigd, om dat vervolgens in brand te steken.

Eén van de gangmakende personen achter Defend Gouda is woonachtig in Gouderak. Hij is naast zijn betrokkenheid bij Defend Gouda ook actief bij tal van andere extreemrechtse organisaties, onder andere bij demonstraties van de NVU en Pegida en is een van de gangmakers rond het netwerk dat in deze factsheet wordt genoemd onder het lemma 'Stop Antifa Terreur'. In Gouderak zelf zorgt deze man voor veel vernielingen en overlast, deels met politieke motieven. In oktober 2016 leidde een feestje bij de man thuis tot grote overlast en tot geweld, begeleid door extreemrechtse uitingen. Uiteindelijk moest het feest beëindigd worden door een politie-inval in het huis. Het is momenteel onduidelijk of Defend Gouda nog als afzonderlijke groepering functioneert, de groep heeft zich aangesloten bij RVF Nederland.

Risico's

Defend Gouda maakt prominent gebruik van gewelddadige retoriek en symboliek. Daarnaast pocht de groep op internet met vernielingen die worden aangericht. Een individuele betrokkene zorgt in de omgeving van Gouderak wel voor terugkerende, soms ernstige, problemen.

Demonstranten tegen Gemeentes (DTG)

DTG is in 2015 ontstaan als de protestgroep 'Dolphia Tegen Gemeente' in de Enschedese wijk Dolphia, tegen het gemeenteplan om in de buurt een vluchtelingenopvang te vestigen.

In de periode daarna ging DTG verschillende protesten in heel Nederland tegen moslims en vluchtelingen ondersteunen. De groep werd daartoe omgedoopt in 'Demonstranten tegen Gemeenten'. In het eerste kwartaal van 2016 ontstonden er twisten binnen DTG die uitmondde in afsplitsingen en onderling geweld. Daarna is DTG als organisatie verdwenen. Enkele personen die oorspronkelijk actief waren bij DTG, maar inmiddels overgestapt naar DSDA waren verantwoordelijk voor het gooien van brandbommen naar een moskee in Enschede in februari 2016. Zij zijn veroordeeld voor geweldpleging met een terroristisch oogmerk en hebben hun gevangenisstraf inmiddels uitgezeten.

Dutch Defence League

De Dutch Defence League (DDL) is in naam geïnspireerd op de succesvolle straatactiegroep English Defence League (EDL). DDL werd in 2014 opgericht. In 2015 organiseerde de groep een kleine demonstratie in Rotterdam. Korte tijd later ging de organisatie op in Pegida Nederland. Medio 2016 heeft DDL zich weer van Pegida heeft afgesplitst. De omvang van DDL is echter zeer beperkt, bestaat de facto uit een Rotterdams echtpaar. Na de afsplitsing van Pegida zijn er geen activiteiten vanuit DDL georganiseerd.

Deze zelfde oprichtster van DDL werd in oktober 2016 veroordeeld voor opruiing en discriminerende belediging wegens uitlatingen die zij had gedaan tijdens een toespraak voor een Pegida-demonstratie.¹⁶

Dutch Self Defense Army

Naam

De Dutch Self Defense Army (DSDA) werd eind 2015 opgezet en gebruikt geen andere namen.

Ideologie

Van een samenhangende ideologie is bij DSDA geen sprake. De organisatie richt zich tegen de

komst van vluchtelingen en de aanwezigheid van moslims. De kern van haar ideeën is dat de Nederlandse bevolking beschermd moet worden tegen de komst van vluchtelingen, moslims en tegen gewelddadige extreemlinkse activisten. DSDA is verder van mening dat defensief geweld daarbij niet moet worden geschuwd.¹⁷ DSDA benadrukt daartoe het belang van vechtsport en wapenbezit door de achterban. Concrete ideeën van DSDA over de beveiliging van de Nederlandse bevolking zijn de bescherming van extreemrechtse demonstraties en het opzetten van burgerwachten. Van deze ideeën is overigens in de praktijk nog niets concreets zichtbaar.

Aanhang

DSDA is formeel opgezet volgens een structuur van motorclubs en volgt ook de motorclubtraditie van het dragen van 'colors', een logo van de organisatie op de kleding, en de in die kringen gebruikelijke hiërarchie met een 'president' als leider.

Enkele leden, die uit DTG waren overgestapt naar DSDA, zijn inmiddels veroordeeld wegens het gooien van een brandbom naar een moskee in Enschede. Zij zijn schuldig bevonden aan brandstichting met een terroristisch oogmerk.¹⁸ De president van DSDA was bij deze strafzaak aanwezig en bevestigde tegenover de media dat de verdachten nog steeds DSDA-lid zijn. Deze brandstichters zijn in 2018, na het uitzitten van hun straf, weer vrij gekomen. Het is onduidelijk of zij nog betrokken zijn bij DSDA.

In 2016 werd één van de DSDA-leiders geroyeerd. Deze man begon daarna een reeks aan eigen organisaties in dezelfde lijn. Zie verder bij het lemma 'Anti Terreur Brigade (ATB)'.

Regio's

De aanhang van DSDA is niet regionaal gebonden, maar komt uit diverse regio's.

Activiteiten in 2015-2018

DSDA sloot zich voornamelijk aan bij demon-

straties van anderen, meestal Pegida. Volgens eigen opgave was het doel daarbij om de demonstranten te beveiligen tegen tegemonstranten, al was daar in de praktijk niets van waar te nemen. In de aanloop naar een Pegida-demonstratie bij Schiphol, maart 2016, werden zes DSDA-leden gearresteerd op grond van verboden wapenbezit. Vanwege de gewelddadige intenties heeft de Pegida-leiding afstand genomen van DSDA.

In april hield DSDA een folderactie bij de Nederlands-Duitse grens. Auto's werden tot stoppen gemaand en kregen een folder uitgereikt, waarin voor het sluiten van de Nederlandse grens werd gepleit. In een interview stelde de DSDA-president dat het de bedoeling was geweest om de grens daadwerkelijk te sluiten, maar dat de materialen (olievaten) daarvoor niet waren aangekomen. Na deze actie zijn er geen activiteiten van DSDA meer waargenomen. Sinds medio 2017 lijkt de DSDA alleen nog een Facebook-pagina bij te houden. Op Twitter spreekt een voormalige voorman van DSDA over een nieuwe groepering, genaamd 'de Wolven' en roept hij op tot de vorming van een 'Nederlands Verzet Leger'. 'De Wolven' wordt later omgedoopt tot 'Anti Terreur Brigade Special Forces (ATB)'. Zie verder bij dat lemma.

Risico's

De korte geschiedenis van DSDA en haar uitgesproken interesse in confrontaties met tegenstanders, vechtsporten en wapenbezit bevestigen het beeld van een organisatie die gewelddadig is. Dat beeld wordt verder versterkt door de veroordeling van enkele DSDA-leden wegens het gooien van brandbommen naar een moskee in Enschede.

Er zijn momenteel geen signalen dat er nog activiteiten worden ontplooid door DSDA.

Erkenbrand

Naam

Studiegenootschap Erkenbrand treedt sinds

augustus 2016 in de openbaarheid. 'Erkenbrand' is een romanfiguur uit de 'In de ban van de Ring'-reeks van J.R.R. Tolkien.

Ideologie

Erkenbrand verspreidt ideeën die afkomstig zijn van de Amerikaanse Alt-Right-beweging in Nederland en Europa. Binnen die Alt-Right-beweging¹⁹ bestaat echter een breed scala aan ideeën, waaruit Erkenbrand bepaalde delen overneemt. Enerzijds draagt Erkenbrand - voor Europese begrippen - extreem racistische en antisemitische ideeën uit, die rechtstreeks afkomstig zijn van de Amerikaanse Alt-Right-beweging. Daarbij worden allerhande biologisch geïnspireerde theorieën gehuldigd over de demografische ondergang van het blanke ras. Anderzijds worden ook conservatief-culturele ideeën aangehangen over de rol van de vrouw, homoseksualiteit en het belang van etnisch-culturele wortels. Immigratie, rasvermenging, feminisme en homoseksualiteit worden door Erkenbrand als belangrijkste oorzaken gezien van de 'demografische ramp' die momenteel plaats zou vinden. Binnen Erkenbrand is anti-feminisme daarom ook een belangrijk ideologisch zwaartepunt. Daarnaast wordt er ook nadrukkelijk gekeken naar autoritaire elementen uit het oorspronkelijke Italiaanse fascisme. Verschillende actieve leden van Erkenbrand typeren zichzelf als nationaalsocialist, nazi of fascist. Er wordt openlijk gepleit voor autoritaire en antidemocratische bestuursvormen om de gesignaleerde problemen op te lossen en uiteindelijk tot een blanke 'etno-staat' te komen.

Tenslotte kenmerken de denkbeelden van Erkenbrand zich door een negatieve, vaak apocalyptische, toekomstvisie. De rampen die op de westerse samenleving afkomen, zullen leiden tot strijd en oorlog. En in dat onontkoombare gevecht zal het blanke ras alleen kunnen overleven als het daartoe voldoende getraind is. Om die reden, maar ook vanwege het belang dat Erkenbrand hecht aan de 'biologische rol'

van de man, wordt er veel aandacht besteed aan kracht- en vechtsport. Daarnaast is er binnen de organisatie sprake van wapenbezit en bezit van wapenvergunningen.

Dit stelsel aan ideeën is als vijandig tegenover de uitgangspunten van de Nederlandse democratische rechtsstaat te typeren.

In het begin van 2018 zijn er vanuit Erkenbrand enkele nieuwe ideologische ambities geformuleerd. Erkenbrand ziet zichzelf als organisatie waar verschillende extreemrechtse ideologische zuilen samen kunnen bestaan binnen een ideologische 'big tent'. Erkenbrand ziet dat als een succes dat zij willen uitbreiden naar het hele extreemrechtse Nederlandse veld. Er zou meer moeten worden samengewerkt binnen een nieuwe 'rechtse zuil', waarbij Erkenbrand als 'cement' tussen de verschillende bestaande groepen moet functioneren en een voortrekkersrol moet vervullen in het onderwijzen, trainen en intellectueel vormen van deze 'zuil'.

Aanhang

In de twee jaar tijd dat Erkenbrand actief is in het publieke domein hebben ze een vaste aanhang van rond de vijfentwintig mensen weten te bereiken. Opvallend is dat binnen Erkenbrand een flink aantal activisten hoogopgeleid is. Dat is een situatie die zich in Nederland al enkele decennia niet heeft voorgedaan.

Bij een eerste groter congres in Rotterdam in 2016 waren rond de honderd aanwezigen, die luisterden naar sprekers uit Nederland, het Verenigd Koninkrijk en de Verenigde Staten. Bij een tweede groot congres, in oktober 2017 waren ruim tweehonderd aanwezigen.

Er lijken nauwe banden tussen de organisatoren van Erkenbrand en leden van de actiegroep Voorpost te bestaan. Verder heeft Erkenbrand goede contacten met een aantal Alt Right-activisten in Engeland en de Verenigde Staten. Erkenbrand blijkt in staat om belangrijke sprekers uit het internationale extreemrechtse circuit voor haar bijeenkomsten te interesseren. In twee grote artikelen²⁰ werd in het najaar

van 2017 uitgebreid bericht over de racistische, antisemitische en gewelddadige ideeën van Erkenbrand. Deze artikelen leidden tot enige onrust binnen de organisatie, waarbij werd aangekondigd dat een nieuw bestuur is gevormd. Na enkele maanden van verminderde activiteit is Erkenbrand in het vroege voorjaar van 2018 weer volledig actief, al zijn deze activiteiten wel minder zichtbaar gemaakt voor het grotere publiek.

De publiciteit over de activiteiten van Erkenbrand hebben inmiddels ook in een politieke en bestuurlijke reactie gesorteerd. Na Kamervragen²¹ gaf de Minister van Binnenlandse Zaken aan dat de organisatie vanwege het antidemocratisch gedachtegoed binnen het aandachtsgebied van de AIVD valt. Erkenbrand wordt ook uitgebreid besproken in de laatste rapportage van de AIVD over rechtsextremisme²².

Vanuit Erkenbrand is een aparte organisatie opgericht voor het beoefenen van vechtsporten, 'Stormram'. Zie verder bij het eigen lemma van die organisatie.

Regio's

Bijeenkomsten van Erkenbrand hebben vooral in Utrecht en de regio Rotterdam plaatsgevonden. Daarnaast worden er op diverse plaatsen in Nederland sportieve bijeenkomsten gehouden, zoals wandeltochten en vechtsporttrainingen.

Activiteiten in 2015-2018

Sinds Erkenbrand in de zomer van 2016 begonnen is met het houden van publieke bijeenkomsten, zijn er een aantal van dergelijke ontmoetingen geweest. Dat gaat meestal om kleinschalige bijeenkomsten. Daarnaast heeft Erkenbrand in 2016 en 2017 twee grotere congressen georganiseerd met internationale sprekers. In oktober 2017 vond er een grote conferentie van Erkenbrand plaats, met als motto 'Naar een nieuwe gouden eeuw'. De ruim tweehonderd aanwezigen hoorden sprekers uit de Verenigde Staten, het Verenigd Koninkrijk,

Frankrijk en België praten over de ondergang van de Westerse samenleving en het blanke ras. Daarnaast waren er aanwezigen uit diverse andere Europese landen. Er staat inmiddels een nieuwe conferentie aangekondigd voor november 2018.

Naast eigen activiteiten onderhoudt Erkenbrand ook relaties met ideologische bondgenoten in binnen- en buitenland. In november 2016 haalde een bijeenkomst van de Alt-Right in Washington het wereldnieuws, toen aanhangers een toespraak toejuichten met 'Hail Trump' en het brengen van de Hitlergroet. Drie aanhangers van Erkenbrand waren aanwezig op deze bijeenkomst²³. Ook weet Erkenbrand bij de jaarlijkse conferenties sprekers te krijgen uit (soms verre) buitenlanden.

Voorafgaand aan de Nederlandse parlementsverkiezingen werd vanuit Erkenbrand propaganda bedreven ten gunste van het Forum voor Democratie. Op 15 maart 2018, de verkiezingsavond zelf, organiseerde Erkenbrand een verkiezingsbijeenkomst en een livestream met commentaren en een Engelse gastspreker uit de Alt Right. Ook deze uitzending stond voor een belangrijk deel in het teken van steun voor Forum voor Democratie.

Risico's

Er zijn geen gegevens bekend die reden geven om Erkenbrand als risico voor de openbare orde te bestempelen. De organisatie houdt zich immers primair bezig met het verspreiden van ideeën en niet met het organiseren van (straat)acties of demonstraties. Wel is het in recente mediaberichtgeving gesteld dat er binnen Erkenbrand sprake zou zijn van wapenbezit en wordt binnen Erkenbrand veel belang gehecht aan vechtsporttraining. Dat zou bedoeld zijn voor de door Erkenbrand-aanhangers in de toekomst verwachte rassenstrijd. Maar wapenbezit en vechtsporttraining brengen vanzelfsprekend ook risico's met zich

mee in het huidige tijdsgewricht.

Daarnaast signaleert de AIVD in een rapportage uit 2018 een andere bedreiging: '(...) de niet-gewelddadige dreiging tegen de democratische rechtsorde vanuit bijvoorbeeld het 'intellectuele', door de alt-rightbeweging geïnspireerde, rechts-extremisme. Dit Nederlandse alt-rechts heeft als doel zeer extremistisch gedachtegoed, gebaseerd op rassenleer, gemeengoed te maken, zodat deze ideeën uiteindelijk zowel in de samenleving als in het openbaar bestuur geaccepteerd worden'.

Falanx Nederland

Naam

Falanx Nederland is een organisatie die sinds 2017 actief is op internet. De naam verwijst naar een klassieke Griekse militaire opstelling.

Ideologie

Van een ideologie is nog niet veel zichtbaar bij Falanx. Wel is er divers propagandamateriaal beschikbaar met aandacht voor actuele extreemrechtse thema's, zoals nationalisme, anti-EU, tegen etnische diversiteit.

Aanhang

Er is geen uitspraak te doen over de aanhang van Falanx. De Facebook-pagina is door 100 personen gevolgd.

Regio's

De activiteiten van Falanx vinden vooral op internet plaats.

Activiteiten in 2015-2018

Er zijn in 2017 propagandastickers van de organisatie op enkele plaatsen in Nederland en België geplakt. In oktober 2017 meldde Falanx dat de geproduceerde stickers bijna op waren. Sindsdien lijkt Falanx alleen nog op sociale media actief. Wel werd in een publicatie van Erkenbrand van begin 2018 gesproken over een samenwerking tussen beide organisaties,

maar sinds medio 2018 is er geen activiteit meer zichtbaar.

Risico's

Er zijn geen bekende risico's verbonden aan Falanx Nederland.

Frysk Heidens Front

Naam

Het Frysk Heidens Front ontstond in 2015. De naam verwijst naar de Fries-nationalistische oriëntatie van de groep en de aandacht voor voorchristelijke 'heidense' religie.

Ideologie

Het Frysk Heidens Front stelde vlak na de oprichting culturele aandacht voor de 'heidense' religie en Fries nationalisme centraal. Met 'heidendom' verwijst de groep naar het Odinisme, een negentiende-eeuwse romantische interpretatie van voorchristelijke Europese religie. Deze religie is binnen extreemrechtse kringen populair, omdat het om een oorspronkelijke religie uit de Noordwest-Europese regio zou gaan, zonder Joodse of Christelijke wortels. Kort na de oprichting verschoof de oriëntatie van de groep al snel naar meer politieke onderwerpen, zoals steun voor andere extreemrechtse activiteiten en populaire discussiethema's binnen extreemrechts, zoals vluchtelingen en Zwarte Piet.

Aanhang

De actieve aanhang van het Frysk Heidens Front is beperkt en moet rond de tien personen worden geschat. In opzet en uitstraling presenteert de organisatie als een motorclub. De oprichter en 'president' is een man die al sinds de jaren tachtig actief is in extreemrechtse kringen.

Regio's

Het Frysk Heidens Front is actief in Friesland.

Activiteiten in 2015-2018

Het Frysk Heidens Front heeft een aantal bijeenkomsten georganiseerd voor de eigen aanhang. Daarnaast namen leden van het Frysk Heidens Front in de periode 2015-2016 met enige regelmaat deel aan demonstraties van andere extreemrechtse organisaties in verschillende delen van Nederland, vooral demonstraties die zich richtten tegen de komst van vluchtelingen. Er werd ook regelmatig samenwerking gezocht met organisaties als DTG, DSDA of Soldiers of Odin. Ook sloten aanhangers van het Heidens Front zich aan bij lokale protesten in Friesland tegen de komst van vluchtelingen of vestigingsplannen voor een AZC.

In de aanloop naar de landelijke intocht van Sinterklaas in 2017, die plaatsvond in het Friese Dokkum, kondigde het Frysk Heidens Front aan om demonstranten tegen Zwarte Piet tegen te houden. Op de dag van de intocht zelf werden de bussen van deze demonstranten door middel van een blokkade van de snelweg tegengehouden. Voor zover zichtbaar waren daar echter geen vertegenwoordigers van het Frysk Heidens Front bij aanwezig.

In de zomer van 2018 kondigde het Frysk Heidens Front aan dat haar activiteiten inmiddels achter de schermen plaatsvinden. De leden wensen inmiddels anoniem te blijven na 'huiszoeking, bezoeken van de politie bij leden thuis een verloren rechtszaak bij de rechtbank van Leeuwarden omtrent een arbeidscontract'.

Risico's

In verschillende berichten op sociale media geven aanhangers van het Frysk Heidens Front blijk van interesse voor gewelddadige actie en wapens. In het voorjaar van 2017 was een Facebook-bericht met een foto van vuurwapens aanleiding voor een politie-inval in het huis van de president van het Frysk Heidens Front. Bij deze inval werd niets gevonden. Wel was de publieke aandacht voor deze politieactie aanleiding om de man in kwestie te ontslaan als frac-

tiemedewerker van de Fryske Frijheids Partij. Mogelijk heeft het verleden van de man, die al eerder met justitie in aanraking kwam vanwege wapenbezit, daarbij een rol gespeeld.

Hollands Volksbelang

Naam

Hollands Volksbelang is een actiegroep, die in 2015 is opgericht en zich vooral hard maakt voor de belangen van blanken in Zuid-Afrika.

Ideologie

Hollands Volksbelang richt haar aandacht vooral op ontwikkelingen in Zuid-Afrika, waarbij de groep aandacht vraagt voor wat 'onderdrukking' en 'genocide' van blanken in Zuid-Afrika wordt genoemd.

Aanhang

De aanhang van Hollands Volksbelang is beperkt en de meeste activiteiten vinden plaats op Facebook.

Regio's

Hollands Volks Belang heeft geen specifieke regionale binding.

Activiteiten in 2015-2018

Hollands Volksbelang heeft in 2015 een kleine demonstratie in Den Haag georganiseerd. Sindsdien is het stil rond de organisatie en lijkt ze alleen nog op sociale media actief te zijn.

Risico's

Er zijn geen gegevens bekend die reden geven om Hollands Volksbelang als risico te bestempelen.

Identitair Nederland

Naam

In 2018 is Identitair Nederland opgericht door enkele personen die daarvoor tot de organisatoren van Erkenbrand behoorden. De naam

verwijst naar de wens om Nederland weer te vormen op basis van de 'Nederlandse identiteit'. Daarnaast rekent Identitair Nederland zichzelf tot de internationale identitaire beweging. Identitair Nederland is een werkgroep die wil bijdragen aan studie en debat.

Ideologie

Identitair Nederland brengt een wereldbeeld naar voren, zoals dat in identitaire kringen heerst. Er is sprake van een mondiale elite die samenlevingen te gronde richt door het eigen identitaire karakter van die samenlevingen, en daarmee de onderlinge samenhang af te breken. Als antwoord daarop moet de samenleving weer worden vormgegeven volgens de oorspronkelijke volks-identiteit en moeten zaken die daar niet mee sporen verwijderd worden. Dat geldt primair voor immigranten en volksvreemde cultuurverschijnselen, zoals de islam, zodat er een etnisch homogeen Nederlands volk ontstaat. Opvallend is dat Identitair Nederland niet, althans niet in haar publieke uitingen, het scherpe racisme en antisemitisme van Erkenbrand deelt, terwijl de oprichters en huidige leiding allemaal uit Erkenbrand afkomstig zijn en in het verleden wel degelijk dergelijke denkbeelden ventileerden.

Aanhang

Er is op dit moment nog weinig te zeggen over de aanhang van Identitair Nederland. Op een bijeenkomst van de organisatie kwamen ongeveer vijftig personen af.

Regio's

De leiding van Identitair Nederland is afkomstig uit de Randstad.

Activiteiten in 2015-2018

Identitair Nederland organiseerde in juni 2018 een eerste bijeenkomst met enkele lezingen.

Risico's

Identitair Nederland is op dit moment alleen

zichtbaar op internet en bij studiebijeenkomsten.

Identitair Verzet

Naam

Identitair Verzet is een actiegroep die eind 2012 werd opgericht, als afsplitsing van de actiegroep Voorpost. Identitair Verzet heeft ook enige tijd geopereerd (in de periode 2014-2015) onder de gelegenheidsnaam 'Pro Patria'. In januari 2018 heeft Identitair Verzet een stichting opgericht. Eerder had de organisatie aangegeven om een formele organisatie op te zullen richten met het doel om in de toekomst aan verkiezingen deel te gaan nemen.

Ideologie

Identitair Verzet is een actieorganisatie die als 'identitair' is te typeren en kent een ideologie en actieagenda die zich richten op de belangen van een etnisch homogeen Nederlands volk. Identitair Verzet sluit aan bij identieke groepen in andere West-Europese landen die de afgelopen jaren zijn ontstaan, zoals Génération Identitaire in Frankrijk en de Identitäre Bewegung in Duitsland en Oostenrijk. Al deze groepen delen in grote lijnen eenzelfde ideologie en richten zich vooral op jongeren. Ze gebruiken daartoe allerlei elementen van populaire jongerencultuur, zoals muziek, mode, sport en nieuwe media. Zo liëren deze identitaire groepen muziekbands uit verschillende muziekstijlen aan zich en maken bijvoorbeeld op jongeren gerichte filmpjes op internet. De organisaties delen eenzelfde beeldmerk (een gele cirkel met een omgekeerde V, afgeleid van het klassieke Spartaanse schild dat de Spartanen beschermde tegen de Perzische horden).

Aanhang

De kern van Identitair Verzet bestaat uit ongeveer 15 personen, van wie een deel al langere tijd meeloopt in tal van extreemrechtse groeperingen. In de periode waarin er sprake was

van fel protest tegen de komst van vluchtelingen (herfst 2015-voorjaar 2016) wist Identitair Verzet een groep jonge nieuwe aanhangers te werven, vooral in de Bollenstreek en rond Katwijk. Inmiddels heeft het grootste deel van deze nieuwe aanhang de organisatie weer verlaten. Het blijkt lastig voor Identitair Verzet om nieuwe leden langer aan zich te binden.

Regio's

Het kader en de aanhang van Identitair Verzet concentreert zich in Zuid-Holland, maar heeft ook elders actieve afdelingen gekend. In veel gevallen bestaan die afdelingen slechts korte tijd. Momenteel lijkt alleen de afdeling Zuid-Holland nog actief. In een gemeentelijk onderzoek naar extreemrechts in de regio Leiden wordt over de aanhang van Identitair Verzet gemeld: 'Van ID-verzet is het vermoeden dat ongeveer 20% van de circa 30 landelijke actieve activisten, woonachtig is in het district Leiden-Bollenstreek.'²⁴ In het voorjaar van 2018 ondersteunde Identitair Verzet acties van een lokale protestgroep in Katwijk, die protesteerde tegen de lokale politiek. Verder laat de actiegroep 'Nijmegen Rechtsaf' zich sinds het voorjaar van 2017 steeds meer zien als lokale afdeling van Identitair Verzet. De groepen trekken gezamenlijk op, ook bij acties die buiten Nijmegen plaatsvinden. Tenslotte kondigde Identitair Verzet onlangs de vorming aan van nieuwe groepen in Limburg, Zeeuws-Vlaanderen en de Noordoostpolder. Daarvan lijkt alleen de groep in Limburg echt actief te zijn geworden.

Activiteiten in 2015-2018

De acties van Identitair Verzet kenmerken zich veelal door verrassing en provocatie. Kleine groepjes activisten proberen media-aandacht te genereren door bijvoorbeeld gebouwen te bezetten. Zo bezette Identitair Verzet in de onderzoeksperiode de daken van verschillende gebouwen, zoals moskeeën en geplande vluchtelingenopvanglocaties in Leiden, Leiderdorp, Dordrecht, Gouda, Rotterdam, Venlo en

Amsterdam. De bezettingen van gebouwen in Venlo en Amsterdam vonden in de zomer van 2017 plaats, waarbij de bezetting in Amsterdam van een nieuwe, omstreden Islamitische school veel media-aandacht trok en aanleiding was voor Kamervragen²⁵.

Identitair Verzet sloot zich in 2015-2016 verder aan bij verschillende lokale protestdemonstraties en inspraakavonden in Zuid-Holland rond de opvang van vluchtelingen. In augustus 2016 plakten activisten van Identitair Verzet pamfletten aan in Noordwijk om te protesteren tegen de sluiting van een noodopvang voor Nederlanders, terwijl er wel vluchtelingen werden opgevangen. In Leiden voerde Identitair Verzet in 2017 enkele acties tegen de vestiging van een groep statushouders. De politie voorkwam in juni 2017 dat activisten een informatieavond over dit onderwerp konden betreden.

Identitair Verzet gebruikt naast de verrassing ook de provocatie als actiemiddel. Zo wordt geprobeerd om met kleine prikkelende acties tegenstanders te provoceren en op deze manier in een slecht daglicht te stellen. In november 2016 waren aanhangers van Identitair Verzet zeer actief rond verschillende Sinterklaasintochten. In Maassluis, Leiden, Utrecht en Den Haag waren aanhangers, samen met vertegenwoordigers van andere extreemrechtse organisaties, actief bij demonstraties voor het behoud van de traditionele Zwarte Piet. Tegelijkertijd waren deze activisten daar op zoek naar mogelijkheden om de confrontatie aan te gaan. In Maassluis en Utrecht werkten zij daarbij ook samen met voetbalsupporters. Eind 2017 was Identitair Verzet ook weer actief rond het thema Zwarte Piet. In ieder geval in Leiden waren aanhangers van Identitair Verzet tijdens de intocht aanwezig in Zwarte Pietenpak om te protesteren tegen aanpassingen aan het uiterlijk van Zwarte Piet.

In het voorjaar 2018 voerde Identitair Verzet actie rond een aantal kraakpanden in Amsterdam, waar een groep uitgeprocedeerde asielzoekers verblijft. Zo werd er onder andere een

woning gehuurd in dezelfde straat om te protesteren tegen de kraakpanden. Deze woning werd vervolgens aangevallen en vernield door extreemlinkse activisten.

In de zomer van 2014 organiseerde Identitair Verzet een anti-islamitische demonstratie dwars door de Haagse Schilderswijk, een wijk met een grote moslimpopulatie. Deze demonstratie eindigde in grote wanordelijkheden. Enerzijds omdat de demonstranten van Identitair Verzet aangevuld met groepen lokale voetbalsupporters zichtbaar uit waren op confrontatie met migrantengroepen en de politie. Anderzijds omdat extremistisch-islamitische groepen met lokale jongeren de demonstranten van Identitair Verzet, politie en journalisten te lijf wilden gaan. In navolging van deze demonstratie heeft Identitair Verzet voor oktober 2018 opnieuw een demonstratie door de Haagse Schilderswijk aangekondigd, gericht tegen een salafistische moskee.

Naast acties in Nederland trekt Identitair Verzet in 2016 en 2017 vaker op met gelijkgestemde groepen in het buitenland. Op 28 december 2016 werd door Nederlandse aanhangers van Identitair Verzet actie gevoerd in Keulen. Zij ondersteunden daar de bezetting van het dak van het station door activisten van de Identitaire Beweging om aandacht te vragen voor de aanrandingen die een jaar eerder in de oudejaarsnacht in Keulen hadden plaatsgevonden. In juni 2017 namen enkele activisten van Identitair Verzet en Nijmegen Rechtsaf deel aan een grote demonstratie van de Identitaire Beweging in Berlijn. Verder ontstond er in de zomer van 2017 een initiatief vanuit de Italiaanse Identitaire Beweging om hulpverlening door NGO's aan bootvluchtelingen op de Middellandse Zee te bemoeilijken. Deze beweging wist met crowdfunding zelf een boot bekostigen om hulpverlenende schepen te dwarsbomen. Inmiddels heeft deze boot in de zomer van 2017 kort gevaren over de Middellandse Zee, maar door pech en tegenwerking

achtervolgd, is het project inmiddels beëindigd. Hoewel Identitair Verzet de actie online actief steunde, zijn er geen aanwijzingen dat personen van de Nederlandse tak van Identitair Verzet deelnamen aan de actie. In een kranten-interview stelde de Italiaanse initiatiefnemer dat de Nederlandse tak niet betrokken is bij de crowdfundingactie²⁶. In een eerder interview stelde een woordvoester van Identitair Verzet echter dat zij wel mee zouden doen met deze acties²⁷. De Nederlandse tak voerde ondertussen wel een kleine demonstratieve actie uit bij het kantoor van een Nederlandse reder, die een boot zou verhuren aan een NGO die betrokken is bij het redden van bootvluchtelingen. In de zomer van 2018 nam Identitair Verzet deel aan verschillende demonstraties in Nederland en in Londen om vrijlating te eisen van Tommy Robinson, een Britse rechtsextremist.

Risico's

Door het type acties dat Identitair Verzet voert, verrassingsacties zoals bezettingen en in steeds meer gevallen het zoeken van de confrontatie met politieke tegenstanders van verschillende achtergronden, blijkt het risico dat van Identitair Verzet uitgaat vooral een risico voor de openbare orde. Al is het voorstelbaar dat door het opzichtig provocatieve karakter van acties van Identitair Verzet tot ernstigere confrontaties zou kunnen leiden.

Kameraadschap Noord-Nederland

Naam

De Kameraadschap Noord-Nederland (KNNL) is een extreemrechtse groep die al ruim tien jaar bestaat, maar pas sinds enige tijd onder deze naam opereert. Oorspronkelijk was de groep actief als onderdeel van het Blood & Honour-netwerk en noemde zich respectievelijk 'Skinheads Groningen', Blood & Honour-Noord, Nationaal Socialistisch Front (2008-2009) en vanaf 2010 'Divisie Noordland'.

Ideologie

KNNL is uitgesproken nationaalsocialistisch. Zelf formuleert de organisatie het als: 'Kameraadschap Noord-Nederland (K.N.N.L.) is een jonge organisatie die zich richt op nationaal gezinde mensen met een socialistisch hart in Noord-Nederland.'

Aanhang

De kern van KNNL, die al bijna 10 jaar min of meer constant bij elkaar is, bestond lange tijd uit 10 tot 15 personen. Na een deradicaliseringsproject van de gemeente Winschoten in de periode 2007/2008 was de groep klein en geïsoleerd geraakt van de lokale gemeenschap. In 2015 en 2016 werden verschillende acties van KNNL tegen de opvang van vluchtelingen echter ondersteund door een aantal inwoners van Winschoten en Oude Pekela. In 2018 lijkt de actieve aanhang van KNNL snel af te nemen.

Regio's

KNNL is ontstaan in Winschoten en het grootste deel van de aanhang komt nog steeds uit Winschoten en omgeving. Verder heeft een van de oorspronkelijke oprichters van de groep in 2014 een illegale kroeg annex sportruimte ingericht in Veendam onder de naam 'Rac 'n Roll Place', vooral bedoeld als ontmoetingsruimte voor de eigen achterban. Recentelijk lijken daar geen activiteiten meer te hebben plaatsgevonden.

Activiteiten in 2015-2018

Aanvankelijk beperkten de activiteiten van KNNL zich tot deelname aan demonstraties van anderen, vooral aan extreemrechtse demonstraties in Duitsland. In december 2015 organiseerde de groep zelf een kleine demonstratie in Oude Pekela tegen vluchtelingenopvang. Deze demonstratie werd ondersteund door de extreemrechtse groep DTG uit Enschede en een aantal Pekelders. In de maanden daarna vonden er ook in Winschoten

en omgeving acties plaats. Meestal ging het om kleinschalige acties zoals het ophangen van spandoeken en kleine protesten bij inspraakavonden. Eind februari 2016 organiseerde KNNL een demonstratie in Winschoten tegen vluchtelingenopvang. In september ontstond er in Oude Pekela onrust rond bewoners van het lokale AZC. Daarop organiseerde KNNL ook in Oude Pekela een demonstratie die door enkele tientallen demonstranten werd bezocht. Het merendeel van deze demonstranten was afkomstig uit de eigen achterban.

Nadat het debat rond de komst van vluchtelingen in de loop van 2016 steeds minder fel werd, werd KNNL ook minder actief rond dit thema en begon de groep zich meer te richten op (extreem)linkse groepen en initiatieven. Eind 2016 mengde KNNL zich in de discussies rond Zwarte Piet. Zo verscheen een delegatie KNNL-aanhangers op een informatiebijeenkomst van tegenstanders van Zwarte Piet in Groningen. Ook was een aantal KNNL-aanhangers aanwezig bij de intocht in Maassluis, waar zij samen met aanhangers van andere extreemrechtse groepen en voetbalsupporters op zoek waren naar demonstranten tegen Zwarte Piet. Het bezoek aan de linkse anti-Zwarte Piet-bijeenkomst in Groningen werd in zekere zin herhaald met de aankondiging door KNNL om antifascisten te komen 'knuffelen' tijdens een antiracismeconcert ('Rock Against Racism') in Groningen in maart 2017. Uiteindelijk probeerden rond de tien aanhangers voor problemen te zorgen bij het concert, maar werd dat verder in goede banen geleid door politie en organisatoren. In de aanloop naar een demonstratie van Pegida in Groningen in april 2017 werden ook tegendemonstraties in die stad aangekondigd. KNNL zei op Facebook te hopen op weerstand tegen deze demonstraties.

Sinds de zomer van 2017 zijn er geen activiteiten van KNNL meer waargenomen.

Behalve bij politieke acties was KNNL ook betrokken bij het circuit waarin extreemrechtse muziek wordt gemaakt, opgevoerd en

gedistribueerd. Leden van KNNL waren uit dien hoofde ook betrokken bij het internationale Crew38-netwerk (zie verder bij Crew38). Vanuit KNNL is in de regio Oost-Groningen een aantal concerten georganiseerd waar neonazistische muzikanten speelden en worden door KNNL-leden neonaziconcerten in Duitsland bezocht. Er zijn echter al geruime tijd geen activiteiten op dit vlak meer waargenomen.

Risico's

In het verleden waren aanhangers van KNNL veelvuldig betrokken bij (zo nu en dan ernstige) geweldsincidenten, voornamelijk in het uitgaanscircuit. Ook werd er onderling enkele keren stevig gevochten. Georganiseerd of groepsgewijs gepleegd geweld vanuit deze groep is echter zeldzaam en in de afgelopen periode geheel afwezig. De afgelopen jaren was de groep enkele keren actief op zoek naar (extreem)linkse tegenstanders, waarbij het doel lijkt om tot confrontaties te komen. In 2018 is de groep echter niet meer actief geweest.

Landstorm Nederland

Zie bij lemma 'RVF Nederland'.

Nederlandse Volks-Unie (NVU)

Naam

De Nederlandse Volks-Unie (NVU) is in 1971 opgericht en ontwikkelde zich in de jaren zeventig tot een partij met als belangrijk speerpunt verzet tegen immigratie. Daarnaast kreeg de partij ook een steeds duidelijker nationaal-socialistisch profiel. Na de eerste electorale successen van de concurrerende Centruumpartij begin jaren tachtig, stopte de NVU zijn activiteiten. Medio jaren negentig werd de NVU opnieuw opgericht met vooral jonge neonazi's als aanhangers.

Ideologie

De NVU heeft wortels in het milieu van voormalige oorlogsmisdadigers en collaborateurs. De partij hangt daarom vanaf haar oprichting een nationaalsocialistische ideologie aan. Dat ideologische kader werd in bepaalde periodes duidelijker naar buiten gebracht dan in andere periodes.

De laatste jaren liet de NVU in Nederland meestal een gematigder geluid horen naar aanleiding van negatieve ervaringen met het strafrecht in de afgelopen periode. Bij buitenlandse optredens werd tegelijkertijd door de partijleiding wel regelmatig een duidelijkere nationaalsocialistische boodschap gebracht. In de tweede helft van 2017 is er sprake van een zichtbare koerswijziging en heeft de partijleiding er voor gekozen om antisemitische ideeën, onder het mom van 'antizionisme', weer in de kern van haar boodschap terug te brengen. Vooral de PVV en Forum voor Democratie worden in de partijboodschap in toespraken en publicaties, op de korrel genomen en omschreven als 'Koosjer Kartel' en 'zionistenvriendjes'²⁸. In het verkiezingsprogramma voor de raadsverkiezingen 2018 pleitte de NVU verder tegen de nieuwbouw van moskeeën, hindoetempels en synagogen.

Aanhang

De actieve aanhang van de NVU is eind 2015 en begin 2016, tijdens de onrust over de komst van vluchtelingen naar Nederland, gegroeid tot ongeveer 70 personen²⁹. Op dit moment lijkt een belangrijk deel van die nieuwe aanwas echter alweer verdwenen. Bij recente demonstraties van de NVU deden rond de 25 personen mee. In de eerste helft van 2016 was zichtbaar dat de NVU aansluiting zocht bij verschillende lokale protesten tegen de vestiging van vluchtelingen, in Elden, Lunteren en Utrecht. In Elden en Utrecht wist de partij bij demonstraties ook buurtbewoners te mobiliseren. Na het weggebben van de vluchtelingencrisis in 2016 is deze aanhang weer verdwenen.

Regio's

De belangrijkste regio voor de NVU is Arnhem en omgeving, woonplaats van de partijvoorzitter en een aantal van zijn oude vrienden die samen het hart van de organisatie vormen. Sinds 2015 heeft de NVU nauwe banden met de Belgische neonazistische formatie 'Autonome Nationalisten'. Beide organisaties bezoeken en steunen elkaars initiatieven. In 2018 deed de NVU mee met een demonstratie van de Waalse extreemrechtse organisatie 'Nation'.

Activiteiten in 2015-2018

Sinds de partijvoorzitter van de NVU in 2001 bij de bestuursrechter demonstratievrijheid voor extreemrechtse organisaties wist te bevechten (die voor die gerechtelijke uitspraak de facto nauwelijks bestond) richt de partij zich vooral op het organiseren van demonstraties. In de periode 2015-2018 organiseerde de NVU negen demonstraties. Daarnaast kondigde de partij demonstraties in diverse plaatsen aan, die vervolgens niet doorgingen. Recent demonstreerde de NVU tegen de burgemeestersbenoeming van Marcouch in Arnhem (samen met enkele andere extreemrechtse organisaties) en in Enschede voor Vrijheid van Meningsuiting voor nationalisten. De NVU kondigde verder aan in Dokkum te gaan demonstreren tegen de aanpassing van het uiterlijk van Zwarte Piet, maar zag daar later weer van af. Demonstraties van de NVU werden in 2016 en 2017 vaak ondersteund door kleine aantallen activisten van United We Stand en de Autonome Nationalisten Vlaanderen. In het voorjaar van 2017 deed een aantal NVU-aanhangers mee aan een manifestatie van de Autonome Nationalisten in Antwerpen. In zijn toespraak riep de partijleider van de NVU, na het noemen van de Joodse Rothschild-familie, om 'dat volk' te bestrijden. In 2018 demonstreerde de NVU in Weert tegen het daar gevestigde AZC. Een geplande demonstratie in Amsterdam werd door de NVU afgeblazen vanwege problemen rond de veiligheid. Tenslotte kondigde de NVU aan om tijdens

de landelijke Sinterklaasintocht in Zaanstad in november 2018 een demonstratie te zullen organiseren.

Naast demonstraties organiseert de partij periodiek interne bijeenkomsten met een nationaalsocialistisch karakter, zoals herdenkingen en kransleggingen bij graven van oud-oorlogsmisdadigers en collaborateurs. In de periode 2015-2018 werd drie maal een herdenking georganiseerd bij het graf van de weduwe Rost van Tonningen en nam de partij deel aan een debat over de 'historische waarheid' van de Holocaust.

De NVU doet soms mee aan lokale verkiezingen, overigens zonder ooit een zetel gehaald te hebben. Bij de Parlementsverkiezingen van 2017 deed de partij niet mee. Wel deed de partij in maart 2018 mee aan de gemeenteraadsverkiezingen in Arnhem, behaalde 338 stemmen (0,6%) wat ruim onvoldoende was voor een zetel.

Vanuit de NVU-partijleiding werd in aanloop naar de Parlementsverkiezingen van 2017 meermalen sympathie betoond voor het Forum voor Democratie. NVU-aanhangers bezochten verkiezingsbijeenkomsten van het Forum voor Democratie en deden daar verslag van via de partijkanalen³⁰. Dat leidde in augustus 2017 tot enkele ongemakkelijkheden. De NVU-partijleider maakte toen publiekelijk gewag van een 'samenwerking' tussen NVU en het Forum voor Democratie. Die samenwerking bleek neer te komen op één persoon die actief was bij beide partijen en daarop werd geroyeerd door het Forum voor Democratie.³¹

Risico's

Individuele NVU-aanhangers hebben zich de afgelopen jaren incidenteel schuldig gemaakt aan geweldsincidenten, soms in een racistische context. Vanuit de NVU zelf wordt echter geprobeerd om strikt binnen de grenzen van het strafrecht te opereren, omdat de partijleiding bang is dat zijzelf of de partij anders strafrechtelijk zal worden aangepakt. In het voorjaar van 2016 heeft dat tot enkele roye-

menten geleid van NVU-leden die gearresteerd waren voor het tonen van racistische en extremistische symbolen tijdens een NVU-demonstratie.³²

Nederlands Verbond

Naam

Na de implosie van DTG (zie onder dat lemma) in maart 2016 gingen de personen achter de afdeling DTG-Utrecht verder onder de naam 'Nederlands Verbond'.

Ideologie

De ideologie van het Nederlands Verbond is niet erg uitgekristalliseerd, maar richt zich vooral tegen migratie, vluchtelingen en de islam en is daarmee als nieuw rechts-radicaal te typeren. Opvallend is dat het Nederlands Verbond, net als DTG, open staat voor samenwerking met veel radicalere groepen, waaronder de NVU. Tijdens een demonstratie van het Nederlands Verbond en 'AZC Nee Utrecht' in Utrecht waren zowel Pegida als de NVU uitgenodigd. Toen de NVU de mogelijkheid kreeg om te spreken, distantieerde Pegida zich daar uitdrukkelijk van en verliet de bijeenkomst. Bij een latere NVU-demonstratie in Utrecht sloten aanhangers van het Nederlands Verbond zich aan.

Aanhang

Op dit moment is het Nederlands Verbond alleen nog actief op sociale media. Daardoor is geen inschatting van een actieve aanhang te maken. Een deel van de aanhang is inmiddels actief bij andere extreemrechtse groepen.

Regio's

Het Nederlands Verbond is momenteel alleen nog zichtbaar op sociale media.

Activiteiten in 2015-2018

Het Nederlands Verbond is vooral op de sociale media actief en heeft zich enkele keren aangesloten bij demonstraties van anderen. In

Utrecht werd in april een demonstratie georganiseerd door het Nederlands Verbond in samenwerking met 'AZC Nee Utrecht', die ook ondersteund werd door Pegida en de NVU.

Hier werd door een lokale activiste opgeroepen tot brandstichting in moskeeën en het gooien van bommen naar asielzoekers. Zij wordt later tot een werkstraf veroordeeld vanwege deze oproep.

Sinds de zomer van 2016 zijn de activiteiten van het Nederlands Verbond sterk in aantal afgenomen.

In 2017 zijn er geen acties van Nederlands Verbond meer waargenomen en lijkt de organisatie zich alleen nog op sociale media te manifesteren. Activisten van Nederlands Verbond zijn inmiddels regelmatig betrokken bij acties van andere groeperingen.

Risico's

Door de huidige inactiviteit gaat er geen risico uit van de organisatie.

Nijmegen Rechtsaf

Naam

In maart 2017 splitste een groep Nijmeegse activisten die zich verzette tegen de komst van asielzoekers, zich af van de landelijke organisatie AZC Alert. Zij gingen verder onder de naam 'Nijmegen Rechtsaf'. 'Nijmegen Rechtsaf' functioneert in feite als een lokale afdeling van Identitair Verzet.

Ideologie

Nijmegen Rechtsaf komt voort uit lokaal protest tegen de vestiging van asielzoekers, maar bestaat uit personen die in bredere extreemrechtse context actief zijn. Dat is terug te zien in ideologische speerpunten die gekozen worden sinds de afsplitsing van AZC Alert: tegen de centropolitieke partijen in aanloop naar de verkiezingen, tegen vriendschapsband van Nijmegen met een Turkse stad.

Aanhang

De actieve aanhang van Nijmegen Rechtsaf kan op basis van hun activiteiten als klein worden geschat, rond de 15 a 25 personen.

Regio's

Nijmegen Rechtsaf is actief in Nijmegen en omgeving, maar sluit ook aan bij acties van Identitair Verzet in andere delen van Nederland.

Activiteiten in 2015-2018

Na de afsplitsing van AZC Alert in maart 2017 zijn aanvankelijk vooral propaganda-activiteiten uitgevoerd door Nijmegen Rechtsaf. Er werden posters van Identitair Verzet geplakt, die ageerden tegen centropolitieke partijen D'66, CDA, VVD en PvdA ('Leugenaars, Eurofielen, Graaiers'). Verder werden er flyers uitgedeeld in aanloop naar de verkiezingen. Tenslotte werden, naar aanleiding van de diplomatieke spanningen met Turkije, gemeentelijke borden overgeschilderd waarop melding werd gemaakt van de vriendschapsband tussen Nijmegen en de Turkse stad Gaziantep.

Vanaf mei 2017 kwam Nijmegen Rechtsaf ook regelmatig de straat op. In die maand demonstreerde een groepje aanhangers bij een VVD-bijeenkomst in Nijmegen. Zij riepen VVD'ers op om tijdens de kabinetsformatie ook met de PVV te onderhandelen.

In juni 2017 nam Nijmegen Rechtsaf deel aan een protestactie van diverse extreemrechtse groepen tegen de Arnhemse burgemeestersbenoeming van Marcouch. In november 2017 demonstreerde Nijmegen Rechtsaf voor een links-politieke ontmoetingsruimte tijdens een bijeenkomst over Zwarte Piet. Dat leidde tot enige schermutselingen, waarbij de politie tussenbeide moest komen. Tijdens een demonstratie van Pegida in Nijmegen in dezelfde maand waren activisten van Nijmegen Rechtsaf en Identitair Verzet aanwezig in de omgeving van de eigenlijke demonstratie.

Het doel daarvan was om de confrontatie te zoeken met linkse activisten.

In 2018 voerde Nijmegen rechtsaf tal van kleine acties. Die richtten zich onder andere tegen het plan om een moskee te bouwen in Nijmegen en tegen lokale graffiti met pro-vluchtelingenteksten.

Tijdens de raadsverkiezingen in maart 2018 stond een betrokkene bij Nijmegen Rechtsaf op de kandidatenlijst van de lokale partij Ouderen Politiek Actief (OPA). In de weken voor de raadsverkiezingen werd door Nijmegen Rechtsaf diverse keren propaganda gemaakt voor OPA. Daarnaast waren aanhangers van Nijmegen Rechtsaf aanwezig bij verschillende verkiezingsbijeenkomsten, waar zij kandidaten van OPA ondersteunden en kandidaten van linkse partijen lastig vielen en een enkele keer probeerden te intimideren.

Tenslotte maakte Nijmegen Rechtsaf op verkiezingsdag zelf commotie over de aanwezigheid van Turkse vlaggen in een kieslokaal, dat gevestigd was in een Nijmeegse Diyanet-moskee. Dat protest had succes, de vlaggen werden verwijderd.

OPA behaalde 1,1% van de stemmen en geen zetel in Nijmegen.

Risico's

De activiteiten van Nijmegen Rechtsaf hebben zich in de loop van 2017 ontwikkeld van propaganda- naar straatacties. Daarbij werd een aantal keren bewust actie gevoerd in de nabijheid van (extreem)linkse activisten. Hier gaat een risico voor de openbare orde vanuit.

Noord-Brabants Verzetsfront

Naam

Het Noord-Brabants Verzetsfront (NBV) ontstond in het voorjaar van 2016 in een reactie op de vluchtelingencrisis.

Ideologie

Het NBV heeft een 'dunne ideologie' en keert zich uitsluitend tegen vluchtelingen en de opvang van vluchtelingen. Opvallend is wel dat de groep bij publieke optredens een spandoek meedraagt waar naast enkele Brabantse symbolen ook een duidelijk op de Waffen-SS geïnspireerd doodshoofdlogo afgebeeld is.

Aanhang

Het NBV is primair actief op internet. Bij een door het NBV georganiseerde demonstratie waren enkele tientallen personen aanwezig.

Regio's

Het NBV is momenteel inactief

Activiteiten in 2015-2018

Het NBV sloot zich vanaf het voorjaar van 2016 aan bij enkele demonstraties tegen de opvang van vluchtelingen en organiseerde in april 2016 zelf een kleine demonstratie in den Bosch. Het NBV werd daarbij ondersteund door neonazi's van RVF Nederland.

Sinds de zomer van 2016 zijn er geen activiteiten van het NBV meer gesignaleerd. Individuele NBV-aanhangers zijn sindsdien aanwezig bij demonstraties van andere extreemrechtse organisaties. Het NBV lijkt inmiddels zelf niet meer te bestaan.

Risico's

Er zijn geen andere feiten bekend dan de hiervoor vermelde.

Odin's Wolves (voorheen Soldiers of Odin)

Odin's Wolves is een voortzetting van Soldiers of Odin. Soldiers of Odin is van oorsprong een extreemrechtse organisatie uit Finland. Deze organisatie profileert zich in diverse landen als een burgerwacht die de eigen inwoners zou moeten beveiligen tegen vluchtelingen. Inmiddels lijkt de Nederlandse afdeling geheel uit elkaar te zijn gevallen.

De oorspronkelijke oprichters uit Limburg zijn in oktober 2016 verder gegaan onder de naam 'Odin's Wolves'. Zij lijken uitsluitend op internet actief te zijn, zoals dat ook grotendeels het geval was onder de naam 'Soldiers of Odin'. Het initiatief om burgerwachten te lopen is niet meer terug te zien. De groep richt zich uitsluitend nog op oude Germaanse religie.

De Soldiers of Odin-groep die in Oost-Groningen actief was is verder gegaan onder de naam 'United We Stand' (zie verder onder dat lemma).

Othala Nederland

In januari 2017 werd Othala Nederland opgericht en zei een burgerwacht te willen vormen ten behoeve van een veiliger Nederland. De naam Othala, verwijst naar een runenteken dat binnen extreemrechts geregeld wordt gebruikt en symbool staat voor familie en gemeenschap. De enige activiteit van Othala Nederland die bekend is, is het verspreiden van folders in Delft in februari 2017. Daarna lijkt de organisatie weer verdwenen te zijn.

Pegida

Naam

Pegida (een afkorting die staat voor "Patriotische Europäer gegen die Islamisierung des Abendlandes") is een organisatie die uit Duitsland afkomstig is. Pegida kreeg in 2015 een Nederlandse zusterorganisatie.

Ideologie

Pegida moet als een Nieuw Rechts-Radicale organisatie worden gezien, maar heeft daarnaast identitaire elementen in zijn ideologische onderbouwing zitten. De organisatie wil de West-Europese volkeren beschermen tegen de bedreigingen die samenhangen met migratie en richt zich daarom vooral tegen de islam en tegen de komst en opvang van vluchtelingen. Ook maakt de organisatie in Nederland een punt van Zwarte Piet als Nederlandse traditie.

De leider en gezichtsbepaler van Pegida-Nederland, Edwin Wagensveld, is een Nederlander die al decennia in Duitsland woont. Hij is daar nauw betrokken geweest bij de organisatie van Pegida-Duitsland. Medio 2016 scheurde de leiding van Pegida-Duitsland en vertrok Wagensveld samen met enkele andere prominente activisten uit Pegida-Duitsland. Wagensveld bleef wel de leider van Pegida-Nederland. Het van het Duitse Pegida afgescheiden groepje 'Fortress Europe', onder wie Wagensveld, werd in Duitsland vervolgens in verband gebracht met groepen die radicaler zijn dan Pegida-Duitsland.³³

De activiteiten van de groep van Wagensveld veranderden daarna ook van karakter. Zo trok hij naar het Bulgaars-Turks grensgebied om met een Bulgaarse militie illegale immigranten tegen te houden en riep Nederlandse aanhangers op om zich bij dat initiatief aan te sluiten.³⁴ In oktober 2016 sprak Wagensveld in Dortmund op een demonstratie die georganiseerd was uit kringen van hooligans en neonazi's³⁵. In december 2016 sprak Wagensveld op een festival voor dezelfde doelgroepen, hooligans en neonazi's. In augustus 2018 was Wagensveld aanwezig in het Duitse Chemnitz waar op dat moment felle onlusten plaatsvonden, nadat een Duitser bij een ruzie gedood was door twee immigranten. Er kan ondertussen ook geconstateerd worden dat de Nederlandse afdeling van Pegida radicaliseert. Toespraken van Pegida Nederland bij demonstraties worden feller. Keerden sprekers bij Pegida-demonstraties zich doorgaans tegen 'illegalen' en 'economische vluchtelingen', in 2017 wilde de Pegida-leider de Islam geheel uit Nederland verbannen³⁶. Verder krijgen de acties van Pegida een steeds radicaler karakter. Zo werd in het openbaar gepoogd een bouwlocatie van een moskee te ontheiligen met varkensbloed en werden acties georganiseerd die vooral tot doel lijken te hebben om confrontaties uit te lokken. In 2018 kondigde Pegida bijvoorbeeld aan om tijdens de Ramadan varkensvlees te gaan barbecueën voor verschillende moskeeën.

Aanhang

Omdat de voorman van Pegida-Nederland zelf in Duitsland woont, is hij vanaf de oprichting in Nederland op zoek naar kader om Pegida in Nederland structureel van de grond te krijgen. De organisatorische kern van Pegida Nederland bestaat inmiddels uit rond de tien personen. Aanvankelijk bezochten ook aanhangers van andere extreemrechtse organisaties Pegida-demonstraties, aanhangers van Voorpost, Identitair Verzet, DTG, DSDA en Nederlands Verbond. Daarnaast liepen er bij de eerste demonstraties ook radicalere personen (neo-nazi's) en voetbalhooligans mee. Pegida zelf distantieerde zich van openlijk gewelddadige of nazistische groeperingen als DSDA en NVU. Pegida kon langere tijd tussen de vijftig en honderd demonstranten mobiliseren. Er is echter sinds 2017 duidelijk sprake van sterk teruglopende interesse voor Pegida-activiteiten. Recente Pegida-acties trokken tussen de vijftien en dertig personen. Bij een demonstratie in Enschede in september 2017 deed Pegida veel moeite om aanzienlijke grotere aantallen demonstranten op de been te krijgen, vooral door ook onder Duitse aanhangers te mobiliseren. Die opzet slaagde gedeeltelijk met een aantal demonstranten van rond de honderdvijftig. Vlak na deze demonstratie splitste een aantal prominente Pegida-activisten zich af en ging verder onder de naam 'Rechts in Verzet'. Daarmee nam de toch al slinkende aanhang van Pegida nog verder af. Dat deze afsplitsing door Pegida niet met applaus werd ontvangen bleek in maart 2018. 'Rechts in Verzet' organiseerde een demonstratie in Amsterdam-Noord tegen de voorgenomen bouw van een moskee. Pegida organiseerde op precies hetzelfde moment een concurrerende demonstratie in Amsterdam-centrum. Met als gevolg dat op beide demonstraties nauwelijks demonstranten verschenen.

Regio's

Pegida is een organisatie die niet aan bepaalde regio's gebonden is. Haar enige activiteit is het

organiseren van demonstraties op verschillende plaatsen in Nederland en in andere landen waar Pegida actief is.

Activiteiten in 2015-2018

Vanaf oktober 2015 organiseert de Nederlandse tak van Pegida demonstraties in Nederland.

Aanvankelijk trokken die demonstraties brede belangstelling van aanhangers, tegenstanders, media en lokale autoriteiten en werden populaire thema's (rol van de islam, immigratie, Zwarte Piet) aan de orde gesteld. De NCTV signaleerde lange tijd confrontaties tussen extreemlinkse groepen en Pegida: 'Hierbij speelt vooral extreemlinks een actieve rol. De focus lag het afgelopen jaar op het verstoren en onmogelijk maken van demonstraties van de anti-islamgroep "Pegida Nederland", waar vaak rechts-extremisten op af komen. Links-extremisten proberen bij deze tegendemonstraties geweld uit te lokken en schromen de inzet van vuurwerk of rookbommen niet.' Vanaf de zomer van 2016 is dat beeld echter aan het veranderen. De belangstelling voor Pegida-demonstraties neemt sindsdien af, met het wegebben van de felle discussies in Nederland over de opvang van vluchtelingen.

Demonstraties werden vanaf medio 2016 door steeds kleinere aantallen bezocht. De Pegida-leiding heeft daarna geprobeerd op drie verschillende manieren de belangstelling voor de eigen organisatie weer te vergroten.

De eerste manier was door veel nadruk te leggen op het onrecht en de tegenwerking waarmee de organisatie te maken kreeg. Zo worden bestuurlijke beperkingen aan Pegida-demonstraties vrij consequent overtreden, om op die manier arrestaties uit te lokken. Bij strafzaken tegen Pegida-aanhangers worden vervolgens in veel gevallen weer nieuwe demonstraties georganiseerd. Er wordt ook op bestuurlijke beperkingen geanticipeerd. Zo heeft Pegida aangekondigd om eind april 2018 ruim twee weken lang elke dag voor de deur van een moskee in Enschede te zullen demonstreren

en werd later in 2018 aangekondigd om bij een aantal moskeeën in Nederland varkensvlees te gaan barbecueën.

De tweede manier is om niet alleen maar demonstraties te organiseren, waarbij het van belang is om een substantieel aantal personen op de been te krijgen, maar ook andere actievormen te gebruiken. Zo werd bijvoorbeeld ruime media-aandacht gerealiseerd door op een bouwlocatie voor een moskee een christelijk kruis neer te zetten en dit 'in te zegenen' met varkensbloed. Ook wist Pegida bijvoorbeeld aandacht te genereren door de installatie van Burgemeester Marcouch van Arnhem te verstoren met fluitjes en spreekkoren. Daarnaast voerde Pegida in november 2017 een aantal acties met een 'pietenteam'. Zij bezochten, verkleed als Zwarte Piet, een aantal locaties waar het zwarte uiterlijk van Zwarte Piet onderwerp van discussie was. In enkele gevallen werd hierbij samengewerkt met activisten van Voorpost. In februari 2018 dook een kleine delegatie van Pegida op bij de herdenking van de Februaristaking in Amsterdam, die doorgaans een overwegend linkspolitiek karakter heeft. Ook werd een kleine manifestatie gehouden voor de deur van een aantal kraakpanden in Amsterdam, waar een groep uitgeprocedeerde asielzoekers onderdak heeft gevonden. In de zomer en herfst van 2018 werden twee reeksen aan provocatieve acties aangekondigd. Zo wilde Pegida bij een aantal moskeeën varkensvlees barbecueën tijdens de Ramadan en enige tijd later bij een aantal moskeeën gruwelijke filmbeelden vertonen over de islam. Beide aankondigingen leken vooral bedoeld om (media)aandacht te genereren. Van de vijf aangekondigde barbecues gaat er uiteindelijk geen enkele door. In Gouda verschenen twee Pegida-activisten met een wegwerpbarbecue en in Rotterdam keerde een bus met Pegida-aanhangers om, omdat ze de situatie onveilig vonden. Van de vijf aangekondigde filmavonden gingen er twee door. In Enschede werden beelden van IS-executies

vertoond voor een moskee. In Utrecht werd de Pegida-aanhang belaagd na een toespraak van Pegida-leider Wagenveld en werd de filmvertoning op last van de burgemeester afgebroken.

De derde manier is om veel energie te steken in het mobiliseren van grotere groepen demonstranten. Zo werd in de herfst van 2017 geprobeerd een grote demonstratie in Enschede te organiseren door zowel in Nederland, als in Duitsland aanhangers te mobiliseren en een binnen extreemrechts populaire band, Kategorie C, te programmeren. Deze opzettekende beperkt succes, er kwamen ongeveer honderdvijftig demonstranten op af. Ook voor een demonstratie in Amsterdam in maart 2018 werd in omliggende landen gemobiliseerd. Deze keer echter met nog minder succes, er liepen ongeveer twintig demonstranten mee. Naast activiteiten in Nederland waren aanhangers van Pegida-Nederland ook actief bij acties in omringende landen. Pegida-activisten bezochten onder andere demonstraties en manifestaties van Pegida in Duitsland en België, van de meer militante Duitse organisatie Hooligans gegen Salafisten (HoGeSa) en van het Vlaams Belang in Antwerpen. Andersom bezochten Duitse en Belgische Pegida-aanhangers geregeld Nederlandse Pegida-demonstraties. In juni 2017 wilde Pegida-voorman Wagenveld spreken op een extreemrechtse demonstratie in Engeland, maar werd bij de grens tegengehouden en teruggestuurd.

Risico's

De organisatie Pegida wijst geweld af. Tegelijkertijd moet geconstateerd worden dat de leiding van Pegida vanuit Duitsland opereert en in Duitsland (onder de naam 'Fortress Europe') een radicaler profiel heeft. Daar worden contacten met hooligans en neonazi's uitdrukkelijk gezocht. De radicalisering van de groep in Duitsland, lijkt inmiddels ook in Nederland plaats te vinden. Recente ontwikkelingen laten zien dat de Pegida-leiding zich in toenemende mate richt op provocatieve acties. Daarbij

wordt bijvoorbeeld gekozen voor demonstraties vlak voor moskeeën, waarbij het oproepen van woede en onrust onder moskeegangers een doel op zich lijkt te worden.

Rechts in Verzet

Naam

Eind 2017 splitste een groep fanatieke Pegida-activisten zich af van deze organisatie. Aanvankelijk werden zij actief onder de naam 'Zwarte Piet Actiegroep'. Vanaf 2018 noemt deze groep zich 'Rechts in Verzet'. Rechts in Verzet voert acties op dezelfde thema's als Pegida. Het bestaan van de groep naast Pegida lijkt uitsluitend gegrond te zijn op persoonlijke animositeit.

Ideologie

Rechts in Verzet is te karakteriseren als identitair. De organisatie richt zich tegen de aanwezigheid van de islam, migranten en vluchtelingen in Nederland en is voor het behoud van het uiterlijk van Zwarte Piet.

Aanhang

Rechts in Verzet bestaat uit ongeveer tien personen.

Regio's

De activisten van Rechts in Verzet komen uit verschillende delen van de Randstad. De leider woont in de Haarlemmermeer.

Activiteiten in 2015-2018

Vanaf 2016 voert de Zwarte Piet Actiegroep actie, op dat moment nog onder de vleugels van Pegida. Zij verkleeden zich daarbij als Zwarte Piet om een statement te maken. In 2016 deden ze dit vooral in winkelcentra en markten. In november 2017 werd deze actieform herhaald op verschillende locaties, Den Haag, Rotterdam, Amsterdam, Heemstede, Dordrecht, Utrecht en Heemstede. Nieuw in 2017 was het bezoek van de Zwarte Piet Actiegroep aan verschillende raadsvergaderingen, een

basisschool in Utrecht, een antidiscriminatievoorziening en het privéadres van een bekende criticus van Zwarte Piet. Die acties leidden in verschillende gevallen tot commotie. Zo werd de raadsvergadering in Amsterdam geschorst vanwege de aanwezigheid van deze activisten. Naar aanleiding van de acties op de basisschool en het privéadres ontstond veel onrust. De politie deed onderzoek naar deze zaken, maar vond geen redenen tot vervolging van de activisten. In 2018 heeft Rechts in Verzet een groot aantal acties gevoerd, voornamelijk gericht tegen moskeeën en andere islamitische instellingen. Bij een bouwterrein voor een nieuwe moskee in Amsterdam-Noord werd een bloederige, onthoofde pop neergelegd. Deze actie leidde een aantal dagen later tot de arrestatie van de leider van de groep. In maart werd een demonstratie tegen de bouw van dezelfde moskee georganiseerd. Maar omdat Pegida op hetzelfde tijdstip een concurrerende demonstratie in Amsterdam-Centrum organiseerde werd die bijeenkomst zeer slecht bezocht. Verder werden bij bouwlocaties voor moskeeën in Houten en Oosterhout spandoeken opgehangen, werd er gedemonstreerd voor moskeeën in Enschede en Amsterdam en voor een islamitisch slachthuis in Zaandam en werden spandoeken opgehangen bij een katholieke school, die een bezoek had gebracht aan een lokale moskee. Naast de islam heeft Rechts in Verzet nog andere actiedoelen. De actiegroep organiseerde onder andere demonstraties tegen de strafrechtelijke vervolging van Geert Wilders, voor vrijlating van de Britse rechtsextremist Tommy Robinson en tegen de strafrechtelijke vervolging van een groep Friezen die bussen met anti-Zwarte Piet-demonstranten hadden geblokkeerd.

Risico's

De risico's die uitgaan van de Zwarte Piet Actiegroep beperken zich tot de bovenvermelde actievormen, die weliswaar intimiderend over kunnen komen, maar niet gewelddadig. Wel

zoekt Rechts in Verzet af en toe de grens op bij het opzoeken van tegenstanders, wat tot confrontaties kan leiden.

RVF Nederland

Naam

RVF Nederland is een extreemrechtse actiegroep die voortkomt uit een afsplitsing van de NVU in 2015. De groep noemde zich aanvankelijk 'Landstorm Nederland', een verwijzing naar de gelijknamige Nederlandse divisie van de Waffen SS tijdens de Tweede Wereldoorlog. De groep is sinds de zomer van 2017 omgedoopt naar RVF Nederland, een verwijzing naar de Racial Volunteer Force, een gewelddadige Engelse neonaziorganisatie.

Ideologie

RVF Nederland is een nationaalsocialistische organisatie met een sterke skinheadinslag. Naast politieke actie en actieve belangstelling voor de periode van de nationaalsocialistische dictatuur tijdens de Tweede Wereldoorlog, heeft de groep ook belangstelling voor typische skinheadaangelegenheden als muziek en kroegbezoek.

Aanhang

De kern van RVF Nederland is beperkt tot een klein groepje van tussen de vijf en de tien personen. Er bestaan goede contacten met neonazi's uit Vlaanderen. Bij activiteiten die zich richtten tegen de opvang van vluchtelingen in Oss, wist de groep tientallen buurtbewoners te mobiliseren. In de tweede helft van 2017 lijkt RVF Nederland in staat om delen van het versnipperde landschap van Nederlandse neonazi's achter zich te scharen. Activisten van de 'Aryan Strike Force' uit Zeeuws-Vlaanderen hebben zich bij RVF Nederland aangesloten als de afdeling 'Zuid-West'. Ook de actiegroep 'Defend Gouda' heeft zich bij RVF Nederland aangesloten.

Regio's

De groep is vooral actief in de regio Noord-Oost-Brabant. In Zeeuws-Vlaanderen is er een nieuwe afdeling 'Zuid-West' opgericht. Verder heeft de groep 'Defend Gouda' zich aangesloten.

Activiteiten in 2015-2018

Tot oktober 2015 was een groepje activisten uit Oost-Brabant onderdeel van de NVU. Vanaf oktober 2015 begon de groep zelfstandig acties tegen de opvang van vluchtelingen te organiseren. Dat leidde tot meningsverschillen met de NVU-leiding, waarna de groep als 'Landstorm Nederland' verder ging, later omgedoopt in 'RVF Nederland'. Door RVF Nederland werden in 2015 en 2016 enkele regionale demonstraties georganiseerd. Verder deed RVF Nederland mee aan diverse andere kleine protesten tegen vluchtelingen in verschillende delen van Nederland en Vlaanderen. Enkele Landstorm-aanhangers waren aanwezig bij de Sinterklaasintocht in Maassluis in november 2016, waar zij samen met andere extreemrechtse groepen en voetbalsupporters op zoek waren naar demonstranten tegen Zwarte Piet.

Nadat in de loop van 2016 de felle maatschappelijke debatten rond de komst van vluchtelingen afnamen, richtte RVF Nederland zich meer op andere onderwerpen, waarbij vooral aansluiting wordt gezocht bij internationale nazistische initiatieven. In oktober 2016 sloten activisten van RVF Nederland zich aan bij een demonstratie van neonazi's en hooligans in Dortmund. In maart 2017 werd een demonstratie in Oss georganiseerd 'Tegen de Volksdood', een thema dat is overgenomen van Duitse neonazi's. Ongeveer dertig neonazi's uit Nederland en Vlaanderen liepen mee, onder wie aanhangers van Zwart Front en Aryan Strike Force. Voorafgaand aan de demonstratie werd er zwaar vuurwerk in de woning gegooid van de leider van RVF Nederland. De achtergronden van deze actie zijn onduidelijk, er is niemand voor gearresteerd. In augustus 2017 organiseerde RVF Nederland een demonstratie

in Nijmegen, ditmaal om de vrijlating te eisen van ‘politieke gevangenen’, zoals een Spaanse neonazi die een straf uitzit vanwege doodslag op een antifascistische demonstrant en de Duitse Holocaustontkenner Horst Mahler. De demonstratie trok een klein aantal neonazi’s en tegenstanders, die beide korte tijd demonstreerden. Een kleine delegatie van Aryan Strike Force sloot zich bij deze demonstratie aan. De demonstratie verliep zonder verdere incidenten. Op 11 november 2017 organiseerde RVF Nederland een Heldenherdenking, om de Hitler-putsch van 1923 te herdenken. In dezelfde maand werd ook opgeroepen om zoveel mogelijk acties te voeren tegen anti-Zwarte Piet-demonstranten. In de praktijk was RVF Nederland echter niet zichtbaar tijdens verschillende acties rond intochten. In januari 2018 organiseerde RVF Nederland een kleine fakkeloptocht, uit solidariteit met gearresteerde leden van de Engelse terreurgroep National Action. Op 24 maart 2018 organiseerde RVF Nederland een demonstratie voor de Zuid-Afrikaanse ambassade, onder de gelegenheidsnaam ‘Nederlands Actiecomité tegen de blanke genocide in Zuid Afrika’. Er kwamen opvallend veel mensen op deze demonstratie af (rond de zestig), deels afkomstig van andere, veel gematigdere groepen, als Pegida. Die meer gematigde demonstranten werden tijdens de demonstratie verrast door het openlijke nazi-karakter en verliet de demonstratie. In april hield RVF een Hitler-herdenking in Ravenstein. RVF is van plan in november te demonstreren tegen een links-activistisch centrum in Nijmegen.

Risico’s

De aanhang van RVF Nederland is in het verleden vaak individueel betrokken geweest bij geweldsincidenten, maar meestal betrof dat geen geweld met een politieke achtergrond. Van de organisatie zelf gaat geen directe

gewelddreiging uit, ook al wordt de confrontatie met linkse tegenstanders niet geschuwd.

Stop Antifa Terreur

Naam

In de eerste helft van 2018 is er een groep extreemrechtse activisten ontstaan, met een achtergrond in verschillende extreemrechtse groepen, die onder de naam ‘Stop Antifa Terreur’ acties onderneemt. ‘Antifa’ verwijst naar antifascistische activisten, die het belangrijkste doelwit zijn van deze groep.

Ideologie

De activisten uit deze groep hebben achtergronden in verschillende extreemrechtse groepen en kennen geen zichtbare gezamenlijke ideologie. De acties van de groep zijn gericht op confrontatie met politieke tegenstanders en autoriteiten.

Aanhang

De acties van deze groep worden uitgevoerd door tussen de 1 en 20 personen. Het gaat om een vaste groep van enkele personen, die bij zo goed als alle activiteiten van deze groep aanwezig zijn, aangevuld met andere activisten die gemobiliseerd worden via sociale media. Er is nauwelijks sprake van enige organisatie, het gaat hier meer om een fluïde netwerk van activisten. Bij acties wordt soms ook samengewerkt met andere groepen zoals ‘Rechts in Verzet’, ‘RVF Nederland’ en ‘Young Activist Together’.

Regio’s

Het merendeel van deze activisten komt uit verschillende delen van de Randstad, regio’s Amsterdam, Leiden en Rijnmond.

Activiteiten in 2015-2018

De belangrijkste gangmaker van deze acties is eind 2016 actief geworden binnen extreemrechtse kringen. Hij en andere groepsleden

laten zich regelmatig zien bij demonstraties van heel diverse extreemrechtse groepen. In oktober 2017 probeerden leden van deze groep een linkse activist te intimideren middels een huisbezoek. Sindsdien wordt er met enige regelmaat door de groep opgeroepen om verstorend aanwezig te zijn bij bijeenkomsten en activiteiten met een linkse signatuur. Zo werd een kleine tegendemonstratie georganiseerd bij een anti-racismedemonstratie in Amsterdam in maart 2018. In oktober 2018 werd door activisten van Stop Antifa Terreur en Young Activist Together gedemonstreerd tijdens een linkse manifestatie in Nijmegen. Daar werd één deelnemer gearresteerd, die met vuurwerk gooide.

Daarnaast bezoeken deze activisten met enige regelmaat kraakpanden met een linkse signatuur en voeren daar vernielingen en bekladdingen uit, soms met een bedreigend karakter.

Risico's

Door de openlijke wens om tot confrontatie met (extreem)linkse groepen te komen, gaat er in ieder geval een gevaar voor de openbare orde uit van Stop Antifa Terreur. Omdat er openlijk gedweept wordt met geweld als actie-middel, er weinig sprake lijkt van organisatie en afspraken tijdens acties en acties mensen aantrekt die als hooliganesek kunnen worden aangemerkt moet het risico van deze groep hoger worden geschat dan bij veel andere extreemrechtse groepen.

Stormram

Naam

Stormram is een organisatie die zich richt op het trainen van kracht- en vechtsport. Stormram werd in 2017 opgericht vanuit Erkenbrand om kracht en vechtsportcapaciteiten voor Erkenbrand-aanhangers te ontwikkelen.

Ideologie

Stormram ziet een sterk lichaam en training in vechtsport als voorwaarden voor de overleving

van het blanke ras in de strijd met andere rassen. Daarnaast is lichamelijke kracht, volgens Stormram, ook een verwaarloosde eigenschap van de blanke westerse man, die plaats heeft gemaakt voor zwakke en onnatuurlijke eigenschappen als tolerantie en gelijkheidsdenken. Op sociale media maakt Stormram gebruik van de hashtag #NSHC. Dat is een acroniem van National-Socialist Hardcore, dat normaal gesproken gebruikt wordt binnen kringen van neonazimuziek. In dit geval wordt er vermoedelijk ook gerefereerd aan 'Hardcore' als fysieke eigenschap.

Aanhang

De aanhang van Stormram is moeilijk vast te stellen, maar op trainingen komen enkele tientallen mensen af.

Regio's

De oprichter en leider van Stormram komt uit Gelderland, maar de aanhang komt uit veel verschillende regio's.

Activiteiten in 2015-2018

Stormram organiseert regelmatig kracht- en vechtsport-trainingen, soms in samenwerking met Erkenbrand. Vlak voor de jaarlijkse Erkenbrand-conferentie in oktober 2017, organiseerde Stormram een ontmoeting en training met een vechtsporter die onder de naam 'The Golden One' aanzien geniet in Alt-Right-kringen.

Risico's

Stormram stelt de eigen aanhangers te trainen ter bevordering van natuurlijke mannelijkheid en ter voorbereiding van een strijd tussen rassen die door de organisatie in de nabije toekomst verwacht wordt. Op dit moment zijn er geen aanwijzingen dat Stormram de opgedane kennis en ervaring op eigen initiatief in willen zetten.

United We Stand

United We Stand was een afsplitsing van Soldiers of Odin in Nederland in Oost-Groningen.

Ze gebruikten ook de naam 'United We Stand - Protecting Our Citizens'. De organisatie zei zich bezig te willen houden met het vormen van burgerwachten, die de eigen bevolking moeten beschermen tegen migranten. De leider van United We Stand heeft uitgesproken neonazistische opvattingen. United We Stand werkte enige tijd samen met de NVU en participeerde in NVU-demonstraties.

Toen deze groep nog tot Soldiers of Odin behoorde kwam zij in juli 2016 kortstondig in het nieuws. In Winschoten hielden enkele leden van de groep een vluchteling staande, die werd beschuldigd van seksuele intimidatie. Deze jongeman werd overgedragen aan de politie. Na dit incident is verder niets meer vernomen van daadwerkelijke straatactiviteiten van deze groep.

In 2018 is United We Stand verdwenen.

Verenigd Rechts Nederland

Naam

Eind 2016 werd op Facebook de groep 'Verenigd Rechts Nederland' actief. In deze groep trokken personen op die een verleden hadden in verschillende extreemrechtse initiatieven (DTG, Pegida, Identitair Verzet, Nederlands Verbond). Verenigd Rechts Nederland riep alle verschillende extreemrechtse (actie) groepen op om de krachten te bundelen. Ze richten zich 'tegen de politieke elite, tegen islamisering, tegen links, tegen de EU in de huidige vorm en tegen open grenzen beleid'. De nadruk ligt vooral op fundamenteel wantrouwen tegen de bestaande politieke verhoudingen.

In februari 2017 organiseerde Verenigd Rechts een demonstratie tegen het proefverlof van de moordenaar van 'Rowena, Het Meisje van Nulde'. In april zou een tweede demonstratie met dit thema plaats vinden. Het is echter onduidelijk of deze doorgang heeft gehad. Eind maart 2017 waren activisten van Verenigd Rechts betrokken bij de

organisatie van een demonstratie tegen veronderstelde verkiezingsfraude ten nadele van de PVV.

In de loop van 2018 is Verenigd Rechts gestopt met activiteiten.

Voorpost

Naam

De Heel-Nederlandse Actiegroep Voorpost is midden jaren zeventig opgericht in Vlaanderen. Al snel daarna werd ook een Nederlandse tak opgericht.

Ideologie

Voorpost is uitgesproken identitair van karakter. De organisatie streeft naar een homogeen Nederlands volk in één staat, dus naar een eenwording van Nederland, Vlaanderen en Noord-Frankrijk. Voorpost verzet zich actief tegen alle bedreigingen van het Nederlandse volk die zij waarneemt, voornamelijk migratie, islam en Amerikaanse culturele invloeden. Voorpost hangt het solidarisme aan, een Vlaamse variant van het authentieke Mussolini-fascisme. De actieleider van Voorpost-Nederland schreef in een artikel in het eigen blad, begin 2018, dat Voorpost geen geloof heeft in veranderingen via democratische weg.

Aanhang

Voorpost vormt één organisatie in Vlaanderen en in Nederland; aanhangers uit Nederland en Vlaanderen frequenteren elkaars activiteiten. In praktisch opzicht is er wel sprake van een gescheiden organisatiestructuur. Lange tijd was er in Nederland een beperkte kern van aanhangers actief van rond de twintig leden. In het najaar van 2017 lijkt de organisatie enige groei door te maken.

Regio's

De aanhang van Voorpost concentreert zich rond de regio's Rijnmond, Haaglanden en

Twente. De kringen Rijnmond en Haaglanden bestaan al geruime tijd. Sinds de zomer van 2017 is een groep Twentse activisten met een verleden in DTG en Nederlands Verbond actief geworden voor Voorpost. De voorzitter van Voorpost-Nederland woont in het Gooi.

Activiteiten in 2015-2018

In veel gevallen ondersteunen Nederlandse Voorpost-aanhangers activiteiten in Vlaanderen. Ook worden contacten onderhouden met andere extreemrechtse organisaties in Europa. In november 2017 namen vertegenwoordigers van Voorpost deel aan een internationale bijeenkomst van extreemrechtse organisaties in Polen.

In Nederland werden de afgelopen jaren doorgaans slechts enkele kleine demonstraties en manifestaties door Voorpost georganiseerd. Na het uitbreken van de vluchtelingen crisis waren Voorpost-aanhangers aanwezig bij verschillende plaatselijke protesten in de eigen regio's en voerden activisten verschillende propaganda-acties uit.

Naast eigen activiteiten was Voorpost in 2016 zichtbaar als facilitaire organisatie voor Pegida Nederland. Voorpost-kader droeg bij Pegida-demonstraties zorg voor zaken als geluid, podia en ordedienst. In april 2016 voerden Voorpost en Pegida gezamenlijk actie in Middelburg tegen de Duitse bondskanselier Merkel. Nadien is er enige tijd een breuk tussen de twee organisaties ontstaan, die medio 2017 weer is hersteld. Recent lijkt er toch weer sprake van enige vorm van samenwerking.

In 2016, 2017 en 2018 organiseerde Voorpost een aantal kleine demonstraties. Deze demonstraties richten zich op bekende thema's als de vestiging van een moskee en links activisme.

In de tweede helft van 2017 leek het aantal acties en activisten enige groei door te maken, vooral in de regio Twente.

In november 2017 voerde Voorpost-activisten actie rond de intocht van Sinterklaas in Utrecht, verkleed als Zwarte Pieten. Hier werd

samengewerkt met Pegida Nederland.

In december 2017 kreeg Voorpost flinke media-aandacht naar aanleiding van een internetvideo, waar de organisatie met dreigende beelden claimt dat de groep patrouilleert in de duinen van Hoek van Holland om illegale migranten op te sporen en over te dragen aan de Vreemdelingenpolitie. De politie stelt niet op de hoogte te zijn van de acties van Voorpost. Gezien de achterban van Voorpost moet deze ambitie echter met een korrel zout worden genomen. De Rotterdamse CDA-fractie stelde raadsragen over deze actie en noemde de activiteit 'hoogst onwenselijk'.

In de tweede helft van 2017 werd ook een nieuwe kring Twente opgericht, die een reeks aan kleine prikacties organiseerde. Vooral de verstoring van een gemeentelijke bijeenkomst over de vestiging van een moskee in Enschede viel daarbij op.

In 2018 volgden weer enkele kleine acties. Zo werd in Amsterdam gedemonstreerd in solidariteit met de blanke Zuid-Afrikaanse Afrikaners en tegen een groep illegalen die een aantal woningen had gekraakt. In Amstelveen werd een demonstratie in de hal van het gemeentehuis gehouden uit protest tegen een kraakpand van dezelfde groep illegalen.

Risico's

Voorpost zelf staat tegenwoordig een geweldloze politiek voor en voert vreedzame acties, al heeft de organisatie in Vlaanderen een geschiedenis van meer militant verzet. Een enkele keer wordt wel de wet overtreden door Voorpost-activisten, bijvoorbeeld bij klad- of plakacties en bezettingen van gebouwen.

Enkele individuele aanhangers van Voorpost hebben andere ideeën en zien geweld als een legitiem politiek middel. Zij zijn in het verleden betrokken geweest bij geweldsincidenten of sympathiseren bijvoorbeeld openlijk met de extreemrechtse terrorist Breivik. Zij vertegenwoordigen echter niet de lijn van Voorpost.

Vrije Nationalisten Noord-Brabant

Naam

De Vrije Nationalisten Noord-Brabant (VNNB) is een zeer klein extreemrechts groepje dat verder functioneert onder de namen Netwerk Nationale Socialisten, The National Revolutionary Alternative en 'De Bokkenrijders'.

De groep is ook onderdeel van het 'Anti-Capitalist Network/Anti-Kapitalistisches Netzwerk', een verbond van enkele West-Europese neonaaziorganisaties, dat een grote nadruk legt op de belangen van revolutie en de 'eigen' arbeiders. Daarnaast is de groep ook verantwoordelijk voor het Anti-Zionist Front (zie verder bij Anti-Zionist Front).

Ideologie

De ideologische uitgangspunten van de VNNB liggen in het nationaalsocialisme. Maar ze leggen daarbinnen sterke nadruk op een aantal specifieke thema's. Centraal bij de VNNB staan afkeer van joden en Israël, afkeer van westers imperialisme en steun aan de West-Europese onderklasse/arbeiders. En dat alles gekoppeld aan de wens tot een revolutionaire omwenteling.

Aanhang

De VNNB is ondanks de verschillende namen die de groep gebruikt, een zeer klein groepje en heeft eigenlijk maar drie actieve leden, met enkele sympathisanten op de achtergrond.

Regio's

De twee meest actieve betrokkenen wonen in de regio West-Brabant en op de Zuid-Hollandse eilanden. De derde betrokkene woont in Groningen.

Activiteiten in 2015-2018

De VNNB-activisten bezoeken vooral demonstraties van anderen in binnen- en buitenland. Het gaat daarbij enerzijds om militante demon-

straties van gelijkgezinde rechtsextremisten in Nederland, België, Frankrijk en Duitsland, maar ook om linkse demonstraties, vooral vakbondsdemonstraties in verschillende landen. VNNB-aanhangers zijn bij die demonstraties een aantal maal actief betrokken geweest bij ernstige ongeregeldeheden. In november 2016 liep de VNNB mee met een neonazistische demonstratie in Magdeburg, in mei 2017 in Halle. Verder waren activisten van VNNB aanwezig bij de grote en gewelddadige linkse protesten in Hamburg in 2017 en tijdens rellen bij een 1 mei-betoging in Parijs in 2018.

De enige activiteiten die leden van de groep eigenstandig uitvoeren zijn het verspreiden van stickers en folders die de eigen ideeën ondersteunen.

Risico's

De kleine aanhang van de VNNB zorgt er voor dat er weinig dreiging van de groep uitgaat, ondanks de nadrukkelijke militante en revolutionaire aspiraties. De geschiedenis van het groepje leert dat de enige risico's liggen in fanatieke deelname aan ongeregeldeheden bij demonstraties waar ze zich bij aansluiten.

Young Activist Together

Naam

Young Activist Together is in september 2018 opgericht vanuit kringen van jonge Feyenoord-supporters.

Ideologie

Young Activist Together heeft een dunne ideologie, die typische extreemrechtse thema's aantipt als de Islam, wantrouwen in democratische instituties, linkse activisten. Daarbij worden wel steeds voetbalelementen meegenomen, zoals in het thema van de organisatie 'Geen woorden maar daden... rechts verzet op alle vlakken tijd voor opstand!', waarbij 'Geen woorden maar daden' refereert aan het Feyenoord-clublied.

Aanhang

De zichtbare aanhang van Young Activist Together is rond de vijf personen. De groep heeft twee keer actie gevoerd samen met Stop Antifa Terreur en mobiliseert in oktober 2018 voor een demonstratie van Identitair Verzet in de Haagse Schilderswijk.

Regio's

Young Activist Together bestaat uit jonge Feenoord-supporters, dus vermoedelijk komt de groep uit de Rijnmond.

Activiteiten in 2015-2018

Young Activist Together sloot zich bij twee acties van Stop Antifa Terreur aan, een actie tijdens een linkse manifestatie in Nijmegen en een nachtelijke kladactie bij een kraakpand in Amsterdam. Verder heeft de groep een spandoek gestolen van Nederlandse fans van de Turkse voetbalclub Besiktas, omdat de aanhang van deze club bekend staat als links.

Risico's

Young Activist Together richt zich op confrontaties met politieke tegenstanders. Daar gaat enig risico vanuit voor de openbare orde.

Zwart Front

Zwart Front was een organisatie die zich presenteerde als een expliciet fascistische groepering en plaats zich in de traditie van Nederlandse en Italiaanse fascistische groeperingen uit de jaren dertig. Opvallend was de uitgesproken solidariteit van de groep met de autocratische dictatuur van president Assad in Syrië.

Zwart Front ondersteunde vaak acties van anderen, zoals demonstraties voor het Syrische bewind of manifestaties uit solidariteit met blanke boeren in Zuid-Afrika. In april 2016 organiseerde Zwart Front een kleine demonstratie tegen de vestiging van vluchtelingen in Gouda. Daar werd Zwart Front gesteund door een lokale groep jongeren van Defend Gouda. In de zomer van 2017 liep Zwart Front mee

met een neonazistische demonstratie van RVF Nederland in Oss.

Een opvallende activiteit was verder het bezoek van de oprichter van Zwart Front aan een jongerenbijeenkomst in Damascus, Syrië. In het voorjaar van 2017 organiseerde Zwart Front ook twee manifestaties van enkele personen, waarbij steun betuigd werd aan het Syrische Assad-regime en de militaire aanvallen van de Verenigde Staten werden veroordeeld. Eind 2017 is Zwart Front opgeheven. De resterende activisten lijken onderdak te hebben gevonden bij Voorpost Nederland.

Zwarte Piet Actiegroep

Zie bij het lemma 'Rechts in Verzet'.

16 — Rb. Midden-Nederland 12-10-2016, ECLI:NL:RBMNE:2016:5414.

17 — Zie onder andere: Interview Amsterdam FM 14 januari 2016. Daarin stelt DSDA-oprichter naar aanleiding van deelname aan een Pegida-demonstratie dat 'wanneer we worden aangevallen, zullen we er staan en terug aanvallen. Uit verdediging. Pegida wil geen geweld gebruiken. Wij ook niet. Maar als er wat gebeurt kunnen wij er tussen staan.' En 'De DSDA. Het klinkt misschien wat groter dan het in werkelijkheid is, maar op een gegeven moment heb je zoveel leden dat je het als een legertje zou kunnen zien. Maar we leggen vooral de nadruk op self defense. Wanneer vrienden, familie, kinderen worden aangevallen dan gaan we er tussen staan.'

18 — Rb. Almelo 27 oktober 2016.

ECLI:NL:RBOVE:2016:4137 en ECLI:NL:RBOVE:2016:4134

19 — Een uitgebreid publicatie over de ideeën en praktijken van de internationale Alt Right-gemeenschap werd gepubliceerd door Britse organisatie 'Hope Not Hate'. Deze publicatie was het resultaat van grondig onderzoek én een langdurige undercoveroperatie in deze gemeenschap. De publicatie is te vinden op: <https://alternativeright.hopenotthate.com/the-alternative-right-online>

20 — Onderzoeksgroep Kafka (2017) Erkenbrand, alt-right in Nederland. <https://kafka.nl/erkenbrand-alt-right-in-nederland/> (19.4.2018).

Bahara, H. & Kranenberg, A. (2017) Alt-right in Nederland: Hoe Erkenbrand zich opmaakt voor de strijd om een blanke natie. In: De Volkskrant 19-11-2017.

21 — Tweede Kamer der Staten-Generaal. Vergaderjaar 2017–2018. Aangangsel van de Handelingen 844, ah-tk-20172018-844, gepubliceerd 11 januari 2018.

22 — AIVD (2018), Rechts-extremisme in Nederland. Een fenomeen in beweging. Den Haag: AIVD.

23 — A. Gabbatt (2016), Hitler salutes and white supremacy: a weekend with the 'alt-right'. In: The Guardian 21 november 2016. See: <https://www.theguardian.com/world/2016/nov/21/alt-right-conference-richard-spencer-white-nationalists> (14.12.2016).

24 — Brief Burgemeester Leiden met resultaten-onderzoek rechtsextremisme/activisme in Leiden/ Bollenstreek, d.d. 17-1-2017.

25 — Handelingen TK Vergaderjaar 2016-2017, Vergaderingnummer 98, 5 september 2017.

26 — 'Extreem-rechts Identitair Verzet wil vluchtelingen boten', Trouw 24-6-2017.

27 — "Oorlog' op zee tegen redders vluchtelingen", Algemeen Dagblad 27-5-2017.

28 — Eerder gaf de partijvoorzitter van de NVU nog aan dat hij op Forum voor Democratie zou stemmen bij de Kamerverkiezingen in 2017.

29 — In het Jaarverslag 2015 schreef de AIVD dat de NVU rond de honderd leden heeft.

30 — Zie onder andere NVU-journaal 27 februari 2017 (<https://www.youtube.com/watch?v=xZIT8GwmTKU>).

31 — Zie voor de standpunten van NVU en Forum voor Democratie over deze kwestie, respectievelijk: <https://forumvoordemocratie.nl/actueel/fvd-royeert-nvu-infiltrant> en <http://nvu.info/persverklaring90.html> (28.9.2017).

32 — Deze NVU-aanhangers stonden op 15 december 2016 voor de rechter in Amsterdam en werden veroordeeld tot boetes en taakstraffen wegens diverse strafbare uitingen tijdens deze demonstratie. Zie: Rb. Amsterdam 12-1-2017, ECLI:NL:RBAMS:2017:147, ECLI:NL:RBAMS:2017:146, ECLI:NL:RBAMS:2017:145, ECLI:NL:RBAMS:2017:144.

33 — Zie o.a. 'Offener Streit bei Pegida: Zwischen Bachmann und Festerling fliegen die Fetzen', in: Dresdner Neueste Nachrichten 16 juni 2016.

34 — <https://www.facebook.com/edwin.wagenveld/videos/255564728159483/> (28.09.2016). In antwoord op Kamervragen die naar aanleiding van deze activiteiten zijn gesteld, antwoordde de Minister van Veiligheid en Justitie dat hij in de activiteiten aan de Bulgaars-Turkse grens geen gevaar zag voor de Nederlandse samenleving of de veiligheid en gewichtige belangen van Nederland.

Zie: Tweede Kamer der Staten-Generaal. Vergaderjaar 2015-2016. Aangangselnummer 3317.

35 — <https://plus.google.com/+GemeinsamStarkDeutschland/posts/EitAA5RtUWY> (28.09.2016).

36 — K. Bos (2017). Van Pegida is alleen de harde kern nog over. In: NRC Handelsblad 5 maart 2017.

37 — De persoon die verantwoordelijk was voor de aanhouding in Winschoten splitste zich enige tijd later af van Soldiers of Odin en startte zijn eigen organisatie, 'Street Warriors'. Deze organisatie werd enige tijd later weer omgedoopt in 'United We Stand Holland'.

Bijlage 1

Regionale spreiding extreemrechtse formaties

Per politieregio staan extreemrechtse organisaties vermeld die daar een zwaartepunt hebben. Een zwaartepunt wordt meestal gevormd doordat er in een regio een aantal activisten of kaderleden van een organisatie bij elkaar woont en zo zorgt voor regionale activiteiten van die organisatie.

1. Noord-Nederland

Groningen, Friesland en Drenthe

Frysk Heidens Front
Friesland

KNNL

Vooraf actief in regio Oost-Groningen (Winschoten, Veendam, Oude Pekela). Ook onder de naam Crew38.

2. Oost-Nederland

IJsselland, Twente, Noord- en Oost-Gelderland, Gelderland-Midden en Gelderland-Zuid

Blood & Honour Oostland
Activisten wonen vooral in regio Arnhem-Zutphen. Deze activisten manifesteren zich vooral in het buitenland. Er worden wel zaalbijeenkomsten in de eigen regio georganiseerd. Een enkele keer zorgen B&H-leden in deze regio voor incidenten in het uitgaansleven.

Nijmegen Rechtsaf
Is actief in Nijmegen en omgeving.
Voert landelijk acties.

NVU

Het zwaartepunt van de NVU bevindt zich in de regio Arnhem, waar de voorzitter en veel kaderactivisten wonen.

Voorpost

Voorpost heeft sinds de zomer van 2017 een actieve afdeling in Twente

Zwart Front

De leiding van Zwart Front woont in Nijmegen.

3. Midden-Nederland

Utrecht, Gooi en Vechtstreek en Flevoland

Erkenbrand

Heeft periodieke bijeenkomsten in de stad Utrecht.

Voorpost

de voorzitter van Voorpost-Nederland woont in het Gooi en daarom is Voorpost in deze regio met enige regelmaat actief.

Rechts in Verzet

Voert vooral actie in de Randstad.

4. Noord-Holland

Noord-Holland-Noord, Zaanstreek-Waterland en Kennemerland

Rechts in Verzet

Voert vooral actie in de Randstad.

5. Amsterdam

Amsterdam-Amstelland

Rechts in Verzet

Voert vooral actie in de Randstad.

6. Den Haag

Haaglanden en Hollands Midden

Defend Gouda

Activistische jongerengroep uit Gouda en

omgeving.

Identitair Verzet

Identitair Verzet heeft een actieve kern in de regio Leiden/Katwijk/Bollenstreek

Voorpost

Voorpost kent een actieve kring Haaglanden

Rechts in Verzet

Voert vooral actie in de Randstad.

7. Rotterdam

Rotterdam-Rijnmond en Zuid-Holland-Zuid

Combat 18

De leider van Combat 18 woont in Rotterdam.

Identitair Verzet

Identitair Verzet heeft een actieve kern in de regio Rijnmond

Voorpost

Voorpost kent een actieve kring in de regio Rijnmond

Rechts in Verzet

Voert vooral actie in de Randstad.

Young Activist Together

Komt waarschijnlijk uit Rijnmond

8. Zeeland - West-Brabant

Zeeland en Midden- en West-Brabant

RVF Nederland

In het Zeeuws-Vlaams grensgebied is een groep neonazi's actief voor RVF

VNNB

De twee activisten van de VNNB wonen in West-Brabant en de Zuid-Hollandse eilanden.

9. Oost-Brabant

Brabant-Noord en Brabant-Zuid-Oost

RVF Nederland

Is vooral actief in Noord-Oost-Brabant in de regio Ravenstein-Oss.

10. Limburg

Limburg-Noord en Limburg-Zuid

Identitair Verzet

Heeft een afdeling te hebben in Limburg

Organisaties zonder regionale binding

Pegida

Heeft geen regionale wortels of binding.

Pegida demonstreert op verschillende plekken in Nederland en heeft aanhangers uit het hele land.

Stop Antifa Terreur

Los-vaste actiegroep die op verschillende plaatsen in Nederland acties voert tegen antifascisten.

Literatuur

AIVD. (2010). *Afkalvend Front, Blijvend Beladen. Extreemrechts en rechts-extremisme in Nederland*. AIVD.

AIVD (2018). *Jaarverslag 2017*. AIVD
Idem: eerdere jaarverslagen, zie <https://www.aivd.nl/zoeken?trefwoord=jaarverslag>

AIVD (2018), *Rechts-extremisme in Nederland. Een fenomeen in beweging*. Den Haag: AIVD.

J. van Donselaar (1991). *Fout na de oorlog: fascistische en racistische organisaties in Nederland, 1950-1990*. Bert Bakker.

J. van Donselaar (2005). *Monitor racisme & extremisme. Het Lonsdalevraagstuk*. Anne Frank Stichting, Universiteit Leiden.

Kafka, Antifascistische Onderzoeksgroep, diverse artikelen van website
<http://www.kafka.nl>

B. Klandermans & J. van Stekelenburg (2017). *Bedreigde identiteiten: De wisselwerking tussen anti-islambewegingen en de radicale islam*. Vrije Universiteit Amsterdam - Faculteit der Sociale Wetenschappen.

J. Moors (2009). *Polarisatie en radicalisering in Nederland: Een verkenning van de stand van zaken in 2009*. IVA beleidsonderzoek en advies.

C. Mudde (1996). The war of words defining the extreme right party family. *West European Politics*, 19(2), 225–248.

C. Mudde (2015). Populist Radical Right Parties in Europe Today. In: J. Abromeit et al. (eds.) (2015). *Transformations of Populism in Europe and the Americas. History and Recent Tendencies*. Bloomsbury Academic.

NCTV, Dreigingsbeeld Terrorisme Nederland (DTN), diverse publicaties, zie <https://www.nctv.nl/onderwerpen-a-z/dtn.aspx>

I. van der Valk & W. Wagenaar (2010). In en Uit Extreemrechts, Amsterdam: Anne Frank Stichting.

W. Wagenaar (2007). Lonsdalejongeren: kenmerken, achtergronden en aanpak. In: A. van Wijk en E. Bervoets, *Politie en jeugd. Inleiding voor de praktijk*. Apeldoorn: Politieacademie.

W. Wagenaar (2017). Extreemrechtse Formaties en Extreemrechts Geweld, In: B. Tierolf, N. Hermens, M. van Kapel & W. Wagenaar, *Racisme, antisemitisme en extreemrechts geweld in Nederland. Zesde rapportage*, Utrecht: Verwey-Jonker Instituut.
> Idem in Monitorpublicaties 2006/2017, zie <http://www.annefrank.org/monitor>

